

שירה הנוער

דוד מערבי - חברו הנשכח של
נחום גוטמן מ'בצלאל'

שירה הנוער

דוד מערבי - חברו הנשכח
של נחום גוטמן מ'בצלאל'

מוזיאון נחום גוטמן לאמנות
מנכ"לית ואוצרת ראשית: מוניקה לביא

שיר הנער
דוד מערבי - חברו הנשכח של נחום גוטמן מ'בצלאל'

קטלוג
עורכת: נורית טל-טנא
עיצוב והפקה: אראלה קורן - סטודיו שקוף
עריכה לשונית: נועה שובל
תרגום: נועה שובל, יוחאי גואל
תיווך: איתמר ארגוב, זמרת
צילום: רן ארדה, משה פרידמן, יעקב בן-דב, מוזיאון ישראל, ירושלים, ע"י: עופרית רוזנברג-בן מנחם, שרה קופלמן-סטביסקי
הדפסה וכריכה: מילניום-איילון, חיפה

תערוכה
דצמבר 2014 - אפריל 2015
אוצרת: נורית טל-טנא
עיצוב והפקה: משה אש, תמנע בינימוב אש
תצלומים וחומרי ארכיון באדיבות:
הארכיון הציוני המרכזי, ירושלים
הארכיון למוסיקה ישראלית, אוניברסיטת תל-אביב הפקולטה לאמנויות, ביה"ס למוסיקה ע"ש בוכמן מהטה
ארכיון גבריאל טלפיר, מרכז מידע לאמנות ישראלית, מוזיאון ישראל, ירושלים
מכללת לוינסקי לחינוך - הספרייה למוסיקה

תודות:
אליהו הכהן, מידד אליהו, אורה שמחי, אושרית חנוך
ד"ר יוחנן רון, מנהל הארכיון למוסיקה ישראלית, אוניברסיטת ת"א, הפקולטה לאמנויות, ביה"ס למוסיקה ע"ש בוכמן מהטה
ציונה קיפניס, שמואל בס, אקו"ם
צוות זמרת - פרויקט חירום להצלת הזמר העברי המוקדם
רונת שורק, אוצרת לרישומים והדפסים, מוזיאון ישראל, ירושלים

כריכה: דוד מערבי, ללא כותרת, תאריך לא ידוע, גרפיט וצבע על נייר, 17X25 ס"מ, באדיבות בת האמן (צילום, רן ארדה)

(© כל הזכויות שמורות לבהירה טל, נורית טל-טנא ולמוזיאון נחום גוטמן לאמנות, 2014)

כל העבודות המופיעות בספר הן של דוד מערבי, אלא אם צוין אחרת. במהלך המחקר נעשו מאמצים רבים לאתר מידע אודות תיארוך עבודותיו ולחננו של דוד מערבי. לא תמיד נשאו המאמצים פרי. היצירות תוארכו בקירוב ובהתאם לקורות חייו של דוד מערבי. מידע נוסף שיתקבל, יכנס למהדורות הבאות.

המידות נתונות בס"מ (רוחב X גובה)

שירה הנוער

דוד מערבי - חברו הנשכח
של נחום גוטמן מ'בצלאל'

מוזיאון נחום גוטמן לאמנות

2015 - 2014

Self Portrait, circa 1915, graphite on paper
19x12 cm, courtesy of the Israel Museum, Jerusalem

דיוקן עצמי, 1915 בקירוב, גרפיט על נייר
19x12 ס"מ, באדיבות מוזיאון ישראל, ירושלים

ואיה תמונותיו של מְרֻבְּנָה הוא מערבי?

שירה הנוער

דוד מערבי, חברו הנשכח של נחום גוטמן מ'בצלאל'

נורית טל-טנא

"כל האינדיבידואליים האלה, שנקראו "בצלאלים", ישבו יום יום על גבי ארגזים והיו מציירים. היו פוגשים אותם בהרים, בעמקים, בסמטאות. איש איש חיפש את עצמו וקשר את עצמו עם הארץ. נוצר ביניהם מכנה משותף של צורות, אור וצבעים. הם היו מהלכים בארץ, בערים במושבות, והיו בלתי מובנים - עד כדי כך שמוסדות "בצלאל", שנשארו קיימים עד ימינו אלה, לא טרחו להשאיר זכר או אוסף קטן של תמונות, שצוירו אז בידי אותם "בצלאלים". היכן תמונותיו של יוסף לוי? ואיה תמונותיו של מְרֻבְּנָה הוא מערבי ז"ל, הוא דון פדרו? ופסליו של בנימין אוראל?" כך שאל נחום גוטמן בספרו: 'בין חולות וכחול שמיים'.

את התמונות ואת הרישומים המרכיבים את עיזבוננו של מְרֻבְּנָה-הוא-מערבי (1896-1945) מצאתי בבידעם של בתו, בהירה טל. אוצרות אמתיים יכולים להתגלות לא רק בעקבות סימונים על מפות עתיקות, לעיתים יד המקרה ויד השעה הן המכוונות. בביקורים בביתה של טל, הוצגו על קירות סלון ביתה הצנוע והמוקפד: דיוקנאות, רישומים בגרפיט על נייר, חלקם בתוספת כתמי אקוורל - רישומים מעודנים מעשי ידי אמן.

וכך ביום שבת אחד, בעת ביקורי אצלה, הוציאה טל מהבידעם "אוצרות על נייר", את עיזבוננו של אביה, דוד מערבי, שהיה מלחין ומורה למוסיקה מוערך בימי הישוב. כך נתגלו בפני מעט ציורי שמן על יריעות בד קטנות, קומפוזיציות קלאסיות של טבע דומם בשמן ובאקוורל, וכן פנקסי רישום זעירים, צהבהבים ופריכים, כרוכים ביד בחוט דק. בפנקסים מופיעים רישומים בעפרון או בגרפיט וכן מעט רישומים המשלבים נגיעות אקוורל ודיו, תוך ניצול מקסימלי של הדף קטן הממדים, משני צדדיו. בין הדפים אפשר לראות את נופיה של אחוזת בית, היא תל-אביב, מראשית המאה ה-20 ברישומים של העיר הנבנת, על בתיה הקטנים עם גגות הרעפים והחצרות, בהן סובבות תרנגולות; כמה עצים ועמוד חשמל בודד; קבוצות רוחצים

Unknown photographer
Menachem Shemi
Rosenkrantz, David
Maaravi, Radak and Uri
Zivoni, Before their
recruitments to the Jewish
Legion, date unknown
Photograph, 8.4x11.6 cm
Courtesy of the Gabriel
Talpir Archive, Information
Center for Israeli Art, Israel
Museum, Jerusalem

צלם לא ידוע
עומדים (מימין לשמאל):
מנחם שמי, רוזנקרנץ
יושבים (מימין לשמאל):
דוד מערבי, רדק ואורי צבעוני
לפני גיוסם לגדוד העברי
תאריך לא ידוע, צילום
8.4x11.6 ס"מ,
באדיבות ארכיון גבריאל
טלפיר, מרכז מידע לאמנות
ישראלית, מוזיאון ישראל
ירושלים

השרועים בחוף הים; סוחרים בנמל יפו, וסצנות אחרות מחיי היום יום. כמו כן, בין הרישומים מוצגות דמויות האופייניות ושכיחות בציוריהם של ה"בצלאלים", ביניהן: תימנים מסולסלי הפאות, קבוצת חוגגים יהודים מזרחיים עטיים בגדי קודש, נושאים בריקוד את ספר התורה בבית כנסת בשמחת תורה, תורכים חובשי תרבושים רכובים על חמוריהם, ועוד מגוון דמויות מראשית המאה שעברה, ביניהן דמויות גרוטסקיות בעלות אפים גדולים ופנים מגוחכות, וכן מספר רישומי סצנות הומוריסטיות רבות משתתפים.

אך מעל הכל, בולט וברור כי הנושא העיקרי שתבע את התעסקותו ואת תשומת לבו של מערבי היה תיעוד דיוקנאות ריאליסטיים, פיגורטיביים: דיוקנאות עצמיים, דיוקנאות בני משפחתו ושל אנשים בסביבתו, ובעיקר דיוקנאות של ילדים וילדות, נערים ונערות, שלבו ונשמטו יצאו אליהם. התעניינותו ואהבתו להם באה לידי ביטוי בעשרות רישומים וציורים של דמויותיהם וכן בבחירתו להלחין בעיקר שירי ילדים ונוער.

מי הוא, אם כן, דוד מערבי? הוא נולד ברוסיה בשנת תרנ"ו, 1896. אביו היה מורה לעברית והוא שהקנה לו את השפה. כנער צעיר, החליט מערבי לעזוב את ביתו ולעלות ארצה לבדו. כשהגיע ארצה התקבל כתלמיד ב'בצלאל' - בית מדרש למלאכות אמנות, שם למד ציור ופיסול בהדרכתו של פרופ' בוריס שץ בתנאי עוני ודוחק. בשנת 1916, בשל סגירת 'בצלאל' עקב מלחמת העולם הראשונה ובגלל העוני ששרר בירושלים, נשלח מערבי, כמו שאר תלמידי 'בצלאל', לעבוד כפועל חקלאי וכשומר ברחבי הארץ, כפי שכותרת נורית שילה כהן: "בתקופה זו נשלחו תלמידי 'בצלאל' לעבודה במושבות השרון, יהודה והגליל, כדי לפרנס את עצמם. ציירים צעירים וביניהם מנחם שמי, נחום גוטמן, חיים נבון, מיתה הלפרין ודוד מערבי (מורבני), ירדו לרחובות ועבדו בפרדסים ובכרמים... בתקופה זו הגיעו גם הגיוסים לשיאם..."²

בשנת 1920 בקירוב, התיישב מערבי בתל-אביב. באותה תקופה התעורר בו, בנוסף לעיסוק באמנות פלסטית, הדחף לעסוק במוסיקה. הוא למד נגינה בקונצרטינה ובפסנתר, השתלם בקומפוזיציה אצל המלחין יואל אנגל, הדריך מקהלות רבות ועיבד מנגינות שלו ושל מלחינים נוספים לשירת מקהלה. במשך עשרים וחמש שנה לימד מערבי ציור ומוסיקה בבתי ספר. עבודתו זו הכתיבה את פעילותו היוצרת, במסגרתה הלחין יותר משמונים שירי

The Artist with his Daughters
Circa 1935, graphite on paper
30x24 cm, courtesy of the
artist's daughter

האמן ובנותיו
1935 בקירוב, גרפיט על נייר
30x24 ס"מ
באדיבות בת האמן

Untitled, date unknown
Graphite and watercolor on
paper, 25x17 cm, courtesy
of the artist's daughter

ללא כותרת, תאריך לא ידוע, גרפיט וצבע מים על נייר, 25x17 ס"מ
באדיבות בת האמן

טבע דומם, 1915 בקירוב, שמן על בד
27x38 ס"מ, באדיבות בת האמן

Still Life, circa 1915, oil on
canvas, 27x38 cm, courtesy of
the artist's daughter

ילדים שחלקם הפכו לנכסי צאן ברזל של שירי ילדות ונוער ישראלים, ביניהם: 'שירה הנוער', 'גינה לי', 'קשתנו על שכמנו' ועוד. שמונה שירים שהלחין אף יצאו לאור בספרו של לוי קיפניס 'מחרוזת'. בנוסף הוא הלחין אופרטות לילדים, וכן כתב ופרסם חוברות סולפג', חוברות נגינה בקונצרטנה ועוד. לעיקר פרסומו בחייו זכה בתחום הזמר העברי, לו הקדיש את רוב פעילותו. בשנת 1945 נפטר מערבי באופן פתאומי, והוא בן 49 בלבד.

לא הרבה נשתייר מפועלו האמנותי של מערבי: שלושה פסלים שנמצאים בארכיון 'בצלאל' - אקדמיה לאמנות ועיצוב, ירושלים, מקבץ רישומים במוזיאון ישראל, ואוסף העיזבון של בתו, בהירה טל, שחלקים ממנו מוצגים כעת לראשונה. תערוכה זו מהווה הזדמנות לחשוף את יצירותיו של האמן ולגלות את דמותו של תלמיד "בצלאל" אובד זה, מחלוצי הזמר הארצישראלי. הרישומים, הציורים והלחנים המוצגים בתערוכה נוגעים בחלקים מתוך עולמו

II

I

I, II - ללא כותרת
תאריך לא ידוע, גרפיט על נייר
20.5x12.5 ס"מ
באדיבות מוזיאון ישראל, ירושלים

I, II - Untitled
Date unknown, 20.5x12.5 cm
Graphite on paper, courtesy of
the Israel Museum, Jerusalem

Untitled, date unknown, graphite and watercolor on paper, 17x25 cm
Courtesy of the artist's daughter

ללא כותרת, תאריך לא ידוע
גרפיט וצבע מים על נייר
17x25 ס"מ, באדיבות בת האמן

האישי כצייר וכמלחין, כחלוץ, כתלמיד, כאיש משפחה וכמורה - מראשוני המורים לאמנות ולזמרה בתל-אביב. יצירתו של מערבי משקפת את המקום, את האידיאלוגיה ואת רוח התקופה של הישוב בארץ בראשית המאה העשרים, ואיכותה התיעודית מוספה נדבך חשוב לתולדות האמנות הישראלית. עוד כותב נחום גוטמן: "ואחד בעל ראש מתולתל, שצץ מתוך חולצה פתוחה. עלה מרוסיה. הוא היה מתמיד בעבודתו בקרן זווית אפלה של האולם - ופתאום משמיע קול צעקה, כאילו נדקר במחט, זה היה קורה כשלא שם את הצבע הנכון במקום הנכון. הוא היה מפליא לצייר, ואלמלא סופו המר, ודאי שהיה בין גדולי הציירים היהודים מהאסכולה הפריזאית".³

הערות:

1. **בין חולות וכחול שמיים**, נחום גוטמן, אהוד בן עזר, 1980, עמ' 125.
2. **בצלאל של שץ 1906-1926**, בעריכת נורית שילה-כהן, מוזיאון ישראל, י-ם, עמ' 89.
3. **בין חולות וכחול שמיים**, נחום גוטמן, אהוד בן עזר, 1980, עמ' 124.

מה לא צייר דוד מערבי?

גדעון עפרת

דוד מערבי (מרובנה) חמק מקרני המכמונות ההיסטוריות של חקר האמנות הארצישראלית. הנה כי כן, כשראה אור בשלהי 1982 הספר המקיף, 'בצלאל של שץ', נפקד כליל שמו של מערבי-מְרֻבְּנָה ממקבץ הביוגרפיות הקצרות של תלמידי המוסד. בהתאם, בין 1453 מוצגי תערוכת 'בצלאל של שץ', שהוצגה במוזיאון ישראל בין 1982-1983, לא נמצאה אף לא עבודה אחת מעשה ידיו. בין כרכי 'בצלאל 100' משנת 2006, כללנו אמנם רישום אחד עם אקוורל של דיוקן אישה, מעשה ידי מערבי, אך לא ידענו להוסיף לשמו אף לא מילה או חצי מילה¹. אפילו נחום גוטמן, בן-כיתתו ב'בצלאל' בשנים 1913-1915, שהזכירו בכינויו "דון-פדרו" בספרו משנת 1980, 'בין חולות וכחול שמים', טעה לגביו כשציין - "הוא היה מפליא לצייר, ואלמלא סופו המר, ודאי היה בין גדולי הציירים היהודיים מהאסכולה הפריזאית".² מן הסתם, גוטמן שגה והחליף את גורלו של מערבי, שנפטר בשנת 1945, בגיל 49, משמע - לאחר ימי הזוהר של האסכולה הפריזאית (אשר עמה לא היה לו כל קשר, ישיר או עקיף), עם גורלו של בן כיתתו האחר, אורי בריליאנט, שנטרף בדמי-ימיו בשיני זאבים בחזית הבלקן, שעה שהיה מגויס לצבא הטורקי בימי מלחמת העולם הראשונה...

דוד מערבי הצטיין בחמקנותו: אפילו בתצלום קבוצתי משנת 1913 של תלמידי 'בצלאל' המציירים בחצר בית הספר הוא ניצב הרחק מאחור, עת רק בדל ראשו מבצבץ מאחורי לוח הציור. להיעדר זה של אגו עוד נידרש בהמשך.

אלא, שכדרכה, ההיסטוריה צפה לה ביום מן הימים מתוך חשכת המיתוס וחשכת השיכחה והמרתפים, והיא קורמת עור וגידים של עובדות-לכאורה. הנה כי כן, מתוך ה"בוידעם" של בהירה טל, בת האמן, ביוזמתה של נורית טל-טנא, אשת נכדה, ובעידודה, מגיחה עתה לעינינו יצירת מערבי ועמה טפחים חדשים של דמותו, כאלה שחמקו מקומץ הביוגרפיות הלקוניות שנכתבו אודותיו (דוגמת זו שכתב דוד תדהר ב'אנציקלופדיה לחלוצי היישוב ובוניו'). וגם אלו התמקדו יותר בפועלו של מערבי בתחום הזמר הארצישראלי מאשר בתחום הציור. מעניין: בעיזבוננו של דוד מערבי אין כל זכר לעבודה "בצלאלית" טיפוסית: לא מתוות לכוסות קידוש, לצלחות פסח וכו'; לא ציורי "מקום המקדש", קבר רחל, הכותל המערבי וכו'; לא סקיצות של מנורת המקדש, או ארז (ברוש) הרצל; אפילו לא רישומי קשישים יהודיים מזרחיים, מהסוג הקבוע שנהוג היה לרשםם ולכירם ב'בצלאל'. כלום ייתכן, שעוד כתלמיד במוסד הירושלמי (אליו הגיע בשנת 1912 כנער בן 16, שעלה ארצה לבדו שנה קודם לכן מיקטרינוסלב שברוסיה) עשה הכול על מנת להימנע משיעורי מלאכת הנוי (של שמואל בן-דוד וראובן ליפשיץ-ליף), משיעורי מְקֻשֶׁת הנחושת (של זאב רבן ואריך גולדברג), משיעורי החיטוב בשן (של מאיר גור-אריה) והציור באמאיל ועל שן (שיעוריו של אהרון שאול-שור)? משמע, הייתכן, שבדומה למנחם שמי, או יוסף לוין, או נחום גוטמן ונוספים מכיתתו של מערבי, בחר הצייר להתמקד אך ורק ברישום ובציור (מהסוג שהורה אז אבל פן)? והרי, כבר ידענו תקדימים שכאלה, דוגמת פרישתם הבהולה מ'בצלאל' של ראובן רובין ופנחס ליטבינובסקי בשנים 1912-1911, כיון שמאסו בשיעורי הדקורציה (ובשמרנות ה"בצלאלית" בכלל).

אני מתבונן בעיזבוננו של מערבי, וראשית כל, בולטת לעיני היעדרותה של ירושלים, זו של המקומות הקדושים והחילוניים (הלאומיים והאחרים) גם יחד. בהנחה, שהצייר לא השמיד את עבודותיו ה"בצלאליות", לא נותר לי אלא להסיק, שמערבי נטה לכיוונם של "המורדים", אותם תלמידי 'בצלאל' שפרשו מקדושתה של ירושלים ומכבליה הקלאסיים והלאומיים של המוסד לטובת חיים תוססים ויצירה מתקדמת בעיר החדשה, הנבנית סמוך ליפו מאז שנת 1909.

Untitled, date unknown
Graphite and colored pencil
on paper, 12.5x20.5 cm
Courtesy of the Israel
Museum, Jerusalem

ללא כותרת, תאריך לא
ידוע, גרפיט ועפרונות
צבעוניים על נייר
12.5x20.5 ס"מ, באדיבות
מוזיאון ישראל, ירושלים

מתי הגיע לכאן? ובכן, ידוע לנו שבשנת 1916, בעיצומה של מלחמת העולם הראשונה, ועל רקע המשבר והרעב הפושים ב'בצלאל', נשלח מערבי הצעיר למושבה רחובות (ביחד עם מנחם שמי, חיים נבון, מיתה הלפרין ונחום גוטמן) לעשות לפרנסתו בפרדסים ובכרמים.³ אך שלא כגוטמן, ששב ל'בצלאל' בשנת 1917, המשיך מערבי לעבוד כפועל חקלאי בגליל, ייבש ביצות באזור הכינרת, שמר בכרמי יהודה ובתל-אביב ואז גם התמקם בעיר הצומחת על החולות. אפשר שכבר אז חש שנפשו אינה מכורה לאמנות החזותית בלבד. כך או כך, סביר להניח שעיקר היצירה הנוכחת בעיזבוננו ראשיתו בשנת 1920 בקירוב. וסופה? ובכן, הגם שאת עיקר מרצו הפנה מערבי התל-אביבי יותר ויותר לכיוון המוזיקה, הוא לא חדל לרשום ולצייר, ולו בקנה-מידה קאמרי. אם לשפוט לפי רישומי הדיוקן העצמי שלו, סביר שהמשיך במלאכה עד לשנותיו האחרונות, אף כי בשפיעה מוגבלת. היותו בכיתה אחת עם נחום גוטמן היא מפתח להבנת ה"מרידה" היחסית (המאופקת והמרוסנת) של מערבי. כי כשאנו מבקשים, למשל, אחר יצירותיו של נחום גוטמן כתלמיד 'בצלאל', כל שאנו מקבלים הוא מספר דיוקנאות בפסטל או בפחם על נייר, כולם משנת 1913 בקירוב. גם בין השנים 1915-1920 לא תסגיר לנו יצירת גוטמן, בדומה לזו של מערבי, שום דימוי "בצלאלי"

טיפוסי, אלא רק ציורים אקדמיים-אימפרסיוניסטיים על נייר, כמו "כפר בהרים" (אקוורל, 1915), 'הגירוש מתל אביב' (דיו, 1917), 'שבוי טורקי' (דיו ועיפרון, 1919), ליתוגרפיות של נופים והווי ארצישראליים (1920) וכדו'. וכשאני משווה ליצירות ה"בצלאליות" של מנחם שמי, מי שנודע כמרדן רדיקלי נגד ערכיו של בוריס שץ, אני מוצא, ששמי דווקא צייר ורשם לא מעט נופים ירושלמיים אוריינטליים, דבר, שכאמור, נעדר מיצירת מערבי. האמן הצעיר הזה לא נכנע לצו הלאומי-ציוני, אף לא לצו הרומנטי-אוריינטליסטי-תנ"כי של מוריו מ'בצלאל'. לא, כי ברישומים ובאקוורלים שלו הוא נשא עיניו לנושאי היומיום הפרוזאיים המודרניים: למְשָׁחֵקִי השחמט, למתרחצים ולמשתזפים על חוף ים תל-אביב, לילדים המשתעשעים, לנופים העירוניים של תל-אביב הנבנית, ליושבי בית קפה ביפו (ערבים ויהודים), לחולים השרועים במיטתם בבית החולים, לדמויות רעייתו הנמה, לדיוקנאות עצמיים, לדיוקנאות של נשים וגברים אשכנזיים, לדיוקנאות ילדים (אשכנזים ותימנים), לתינוקות וכו'. ניתן לומר שזהו רפרטואר אימפרסיוניסטי של הווי פנאי. במקביל, יפו האוריינטליסטית (זו של נחום גוטמן, ראובן רובין, ציונה תגר ואהרון הלוי) לא ריתקה אותו במיוחד (חרף מספר רישומים של ערבים על החוף או בבית קפה, אף מצחצח נעליים חובש תרבוש); גם לא אירועי הזמן: אם נחום גוטמן הגיב בשנת 1929 לטבח יהודי חברון בסדרת רישומים קריקטוריים, הרי שבעיזבוננו של מערבי נאתר, לכל היותר, רישום זעיר של פרשים בריטיים עם כלב הנובח נגדם. דומה, שבציוריו ביקש הצייר אחר השלֵו והרגוע.

Untitled, circa 1915, watercolor and graphite on paper, 12.5x20.5 cm
Courtesy of the Israel Museum, Jerusalem

ללא כותרת, 1915 בקירוב, צבע מים וגרפיט על נייר, 12.5x20.5 ס"מ
באדיבות מוזיאון ישראל, ירושלים

חרף מיומנותו הרישומית הגבוהה, דוד מערבי היה אמן צנוע מאד, נטול יומרות, וכזכור, בעל אגו מתון. גם אקוורלים מרובי משתתפים ובעלי חזות מונומנטאלית, כאלה שיכולים היו לאכלס ציור שמן גדול ומרשים, הסתפקו בפורמט זעיר ובנייר. גם כשהתקרב בציורי האקוורל שלו לנושאים המוכרים מליבת המודרנה, דוגמת המתרחצים (שאצל צייר כאריה לובין, למשל, אכלסו ציורי שמן בפורמטים שונים), הסתפק מערבי במועט, דהיינו אקוורל מיניאטורי. וגם כשהתקרב לנושאים בנוסח ראובן רובין (כגון האקוורל של התימני עם התרבוש, הרוכב על חמור עמוס על רקע נוף כפרי מזרחי) - נותר מערבי בקאמריות הענייה שלו.

נודה: צבע השמן לא היה הצד החזק של הצייר. מספר ציורי טבע דומם בצבעי שמן על בד מסגירים עילגות-מה. באשר לאקוורלים שלו, המאשרים מיומנות מקצועית, הרושם הוא, שדוד מערבי היה נטול אמביציה אמנותית; משמע, שנהנה מעצם מעשה הציור ומהמפגש עם בני אדם. כי למרות שציירים כיוסף זריצקי (של שנות ה-20) ואריה אל-חנני הסתפקו אף הם כמעט רק באקוורלים - ברורה האמביציה המודרניסטית של אלה לעומת היעדר האמביציה של הצייר-המוזיקאי, שגם היקף עיזבונו אומר יצירות על אש נמוכה. וזו גם הסיבה לכך שרישומיו של מערבי מעולם לא שימשוהו כהכנה לציור. די היה לו ברישום זוטא חטוף ובאקוורל מהיר. מעין אימפרסיוניזם של "הרגע" שלו, רגע הפנאי והנועם, לאו דווקא הרגע של המושא המצויר (כגון, רקדנית הרוכסת נעלה בציור של דגא). והגם שנהנה לפגוש בני אדם בציוריו, נותר מערבי צופה מנומס, שומר מרחק, שמקפיד לא לפלוש לתחומי הפרט, ולבטח נזהר שלא לפרוץ-חלילה גבול ארוטי בייצוגי המתרחצות (ועובדה היא שצייר בעיקר מתרחצים). אפילו בדיוקנאותיו העצמיים שמר על קורטיות. ועוד נוסף: שפתו האמנותית של הצייר מעולם לא חרגה מתקן הפיגורטיביות האקדמית, אלא לכל היותר השתחררה לדרגה אימפרסיוניסטית כלשהי. ובאִמְרָנו "אימפרסיוניזם",

ראוי לציין, שמעריבי לא ניסו להתעמת בציוריו עם האור המקומי הקצוץ וצלליו החרופים, עימות אימפרסיוניסטי מהותי.

מה, בכל זאת, נטל דוד מעריב מ'בצלאל'? בעיקר את השפעתו של אבל פן. זו נוכחת ברוח ההומור שהשתרבה ליצירת תלמידי פן, ובהם גיבור מאמר זה. פן, נזכיר, הגיע מאודסה לפאריז בשנת 1910 ומיד בלט בה באיורים קריקטוריסטיים שפרסם בשבועונים 'הצחוק' ו'יום א' שלי'. רוח שובבה זו נשא עמו פן ל'בצלאל', שם החל מלמד בשנת 1913 (בשנת 1914, עם פרוץ מלחמת העולם, נתקע בפאריז וחזר ל'בצלאל' רק ב-1921), ורוח זו התקבלה בששון על ידי תלמידיו, שמאסו בתוגה ובקדרות של הציור היהודי המזרח-אירופאי, ששרר עד אז בעולמם של מורי הציור המרכזיים במוסד. בהתאם, את הזיקה הקריקטוריסטית נאתר באי-אלה רישומי דיוקנאות של מעריב, בהם נוכחת הגזמה "דמונית" של פרופילים ועיוותי חזית פנים וגוף.

אין ספק בדבר: מעריב נמשך אל צוהר הדרור שנפתח בפניו בשיעורי אבל פן (אשר היה גם הראשון להוציא את תלמידיו הציור החוצה, אל החצר ואל הנוף). כאמור, סירובו לתכנים ה"בצלאליים" ולצורות ה"בצלאליות" (היוגנדיסטיות). רק שרידים רחוקים מאלה נגלה בשלושה איורים בצבעי מים שנותרו בעיזבוננו) והתמקמותו בתל-אביב - מוכיחים אף הם את נהייתו אחר החירות האמנותית. בה בשעה, אין לכחד: דוד מעריב לא מצא עניין באפיקים המודרניסטיים שנפתחו בשנות ה-20 הארצישראליות בין תל-אביב וחיפה: לא הפרימיטיביזם המתילד של ראובן, לא התמימות של גוטמן, לא הסזאניות של מנחם שמי, לא האקספרסיוניזם של מוקדי, שלא לומר הקוביזם בציורי פרנקל, תגר'ר ומוקדי, וכמובן, גם לא ההפשטה הפיוטית שהגיחה מעומק האקוורלים הפיגורטיביים של זריצקי בתחילת אותו עשור. מעריב הסתפק, כאמור, במועט ובעצם ההנאה הרגעית שבמעשה הציור, ולאורך כל יצירתו הוא לא חרג מפיגורטיביות אקדמית, איכותית ככל שהייתה. בתור שכזה, ציורו הולם את הפיגורטיביות האקדמית ברישומים וציורים רבים של מאיר גור-אריה (כשלא סגנון במין סינתטיזם), זאב רבן (כשלא ביקש אחר אידיאליזציה), אהרון שאול-שור ומורים אחרים ב'בצלאל'. מה שמסביר כיצד זה שמעריב, למרות ישיבתו בתל-אביב, לא התרועע עם חבורת המודרניסטים התל אביביים - חלקם, כאמור, חברי כיתתו מ'בצלאל' - ולא השתתף בתערוכות "המודרנים" ב'מגדל דוד' ובתיאטרון 'אוהל'. אף יותר מזאת: בפברואר 1917, בעיצומה של מלחמת העולם הראשונה, נערכה בתל אביב התערוכה האמנותית הראשונה:

Untitled
Date unknown
Graphite on paper
17x25 cm, courtesy
of the artist's daughter

ללא כותרת
תאריך לא ידוע
גרפיט על נייר
17x25 ס"מ
באדיבות בת האמן

Bathers, 1930s
Aquarelle on paper
25x35 cm, courtesy
of the artist's daughter

רוחצים, שנות ה-30
אקוורל על נייר
25x35 ס"מ
באדיבות בת האמן

Bathers, 1930s
Graphite on paper
25x35 cm, courtesy
of the artist's daughter

רוחצים, שנות ה-30
גרפיט על נייר
25x35 ס"מ
באדיבות בת האמן

Chess players, date unknown
Oil on canvas, 30x23 cm
Courtesy of the artist's daughter

שחקני שחמט, תאריך לא ידוע
שמן על בד, 30x23 ס"מ
באדיבות בת האמן

חיים נבון, נחום גוטמן ומיתה הלפרין - כזכור, כולם בני כיתתו של מערבי מ'בצלאל' - פתחו בתל-אביב אולפן משותף, וכסיום לפעילותם הציורית, ערכו תערוכה במלון 'ספקטור' (רחובות נחלת בנימין פינת גרוזנברג). מפתיע ומשמעותי לא למצוא את דוד מערבי כחלק מהחבורה. הלה, מסתבר, העדיף הגשמה חלוצית בגליל ו/או שכבר אז לא ראה באמנות את עיקר עתידו. כיצד נסכם, אם כן, את מפגשנו עם יצירת דוד מערבי, שהגיחה לפתע מן האפלה? מפגש מרנין לב, מפגש עם אנושיות מלבבת הפורצת את משטר האידיאולוגיה ה"בצלאלית", מפגש עם יכולת אמנותית, ובעת ובעונה אחת, עם יצירה שאינה פורצת דרכים ואף לא מאופיינת בסגנון (ובתוכן) אישי מובהקים. בחירת החיים התרבותית של דוד מערבי-מורובני ברורה: במוזיקה. לא לחינם, מעולם אף לא הציג תערוכת יחיד. פתחנו ואמרנו: דוד מערבי חמק מקרני המכמונות של חקר האמנות הארצישראלית. נתקן ונאמר: דוד מערבי דאג לכך שיחמוק.

Untitled, date unknown
Graphite on paper
12x19 cm, courtesy of
the of the Israel
Museum, Jerusalem

ללא כותרת
תאריך לא ידוע
גרפיט על נייר
12x19 ס"מ, באדיבות
מוזיאון ישראל, ירושלים

Yaakov Ben Dov, **Painting department, 'Bezalel'**
Under the supervision of Abel Pann, 1912
 Courtesy of the Central Zionist Archive collection

יעקב בן-דב, מחלקת הציור, בצלאל, שיעור בהדרכתו
 של הצייר אבל פן, 1912, באדיבות הארכיון הציוני
 המרכזי, ירושלים

1. אבל פן 2. ישראל גור-אריה 3. יעקב צוקער 4. מיתה הלפרין 5. טוכמכר 6. מזרחי 7. אורי ברייליאנט 8. חד-גדיא 9. אורי
 צבעוני 10. חיים נבון 11. יעקב אייזנברג 12. רבקה שטארק 13. נחום גוטמן 14. ברוך אגדתי 15. דוד מערבי 16. מזל (מודל)

הערות:

1. דוד טרסקובר ומחבר המאמר, עורכי הספר.
2. **בין חולות וכחול שמים**, נחום גוטמן, אהוד בן-עזר, יבנה, תל-אביב, 1980, עמ' 124.
3. **בצלאל של שץ 1906-1926**, עורכת: נורית שילה, מוזיאון ישראל, ירושלים, 1982, עמ' 89.

קווים לפועלו המוסיקלי של דוד מערבי

פרופ' שי בורשטין - אוניברסיטת תל-אביב, זמֶרֶשֶׁת

בשנת 1896, שבה נולד ברוסיה דוד מערבי, פרסם בוינה תיאודור הרצל את חיבורו 'מדינת היהודים'. הרבה טנטטיביות הייתה בהצעתו ל"פתרון שאלת היהודים". אפילו את מיקומה של אותה מדינה לא קבע הרצל במסמרות: "היש להעדיף את פלשתינה או את ארגנטינה? 'האגודה' [אגודת היהודים] תיקח מה שישנן לה ומה שיתקבל על דעת-הקהל של עם-היהודים".¹ אך על היבט חשוב אחר כתב הרצל בביטחון ובשכנוע עצמי: אופייה התרבותי של אותה מדינת היהודים. במנותק מכל קשר למקום הימצאה, תהיה זו מדינה בעלת אוריינטציה מערבית מובהקת. באם תוקם בפלשתינה (אחת האפשרויות ששקל) - "בשביל אירופה עשויים אנו להוות שם חלק מחומת-המגן בפני אסיה, אנו עשויים לספק את משמר-החלוץ של התרבות נגד הברבריות".² כך בפשטות: אירופה = תרבות. אסיה = ברבריות.

בשונה מהחזון ההרצליאני, המפגש הממשי עם המזרח שחוה דוד מערבי, כמו אלפי הצעירים והצעירות שעזבו את בתיהם במזרח אירופה ועלו לארץ ישראל, היה חווייה מטלטלת ומעשירה כאחד. אלו מהמהגרים הצעירים שניחונם בכשרון אמנותי ביטאו את רשמייהם במילה, בצבע ובצליל. אי אפשר שלא להבחין ברושם העז שעשה הנוף הפיזי והאנושי החדש על נחום גוטמן, חברו ללימודים של מערבי ב'בצלאל'. איך הגיב מערבי, שחונן בכשרון כפול, גם לציור וגם למוסיקה? כיצד מתבטאת חוויית המפגש הויזואלי המתמשך שלו עם המזרח? התערוכה הזו מאפשרת לצופיה להתרשם ולהחליט בעצמם. ובמוסיקה? מערבי, שמזגו האישי ונסיבות חייו הובילוהו לקריירה של מורה למוזיקה בבתי ספר בתל-אביב, הלחין למעלה משמונים שירים, שמקצתם הפכו לידועים ומושרים בפי כל במשך עשורים (בניהם 'גינה לי', 'קשתנו על שכמנו', ובמיוחד 'שירה הנוער שיר עתידנו'). מניתוחם הסגנוני עולה כי הוא הזדהה אינטואיטיבית עם חזונו התרבותי של הרצל: את רובן המכריע של המנגינות הלחין בסגנון מערבי מובהק, בלי רישומה של השפעה מקומית, כמו דאג להשאיר נאמן לשם משפחתו. לשם השוואה, נחום נרדי, מלחין זמֶרֶשֶׁת מרכזי בן זמנו, שאף - ואף הצליח - לגוון את סגנונו המערבי ב"נגיעות" מזרחיות מקומיות, גם אם לעתים עשה זאת על ידי "ניתוח פלאסטי" ששינה את אופיו המזרחי של לחן ערבי אותנטי והפכו לשיר מערבי ('עלי גבעה שם בגליל' הוא דוגמה טובה). המזג האמנותי והמגוייסות האידאולוגית של מלחיני זמֶרֶשֶׁת אחרים כמו ידידיה אדמון ועמנואל עמירן, הובילו אותם לכיוון רדיקלי יותר - לפיתוח סגנון מוסיקלי חדש וייחודי לזמֶרֶשֶׁת העברי, סגנון שיהלום את "האדם העברי החדש", ובייחוד את "הילד העברי החדש" שנולד ועוצב במולדתו העתיקה-חדשה.

על מנת שנוכל לקבל מושג מדויק אודות פועלו של מערבי כמלחין וכמחנך מוסיקלי, שומה עלינו למצב בהקשר ההיסטורי-תרבותי שבו פעל. כשהחל לעבוד כמורה למוסיקה, הקסר האקוטי בשירים עבריים לילדי הגנים ובתי הספר עדיין לא בא על פתרונו. השירים הגרמניים שאימצו הגנות הראשונות כחלק מתורת הגן של פרידריך פֶּרְפֶּל עדיין הושרו ונלמדו, גם אם מילותיהם הגרמניות כבר הוחלפו בעבריות. על כך העידה בזכרונותיה תרצה קטינקא, הגנת הראשונה בתל-אביב:

"... כולנו העתקנו את הגן הגרמני על חומרי, מכשיריו, שיריו וסיפוריו. מחוץ לשפה, היה גנון פֶּרְפֶּל גרמני טהור, כדוגמתו בגרמניה. את החומר הספרותי היינו שואבות מתוך ספרים גרמניים: ספר שירים גרמני היה אתנו והיינו מתרגמות כל שיר אשר היה דרוש לנו. לא היה שיר מקורי לגן... לאחר זמן מה בא ליון קיפניס עם שיריו וסיפוריו המקוריים ושמחנו לקראתו שמחה אמיתית. הוא היה הראשון בזה, וזכות זו תעמוד לו תמיד. שיריו, עם המנגינות של אידלזון וקרצ'בסקי המנוח היו לנו למקור חיים בגן. לא היה לנו פסנתר וגם מנגנות לא היו בגן, היינו מתאספות, הגנות המעטות, וקיפניס היה מלמד אותנו לשיר את השירים החדשים."

זהו הרגע ההיסטורי בו נכנס מערבי לתמונה. כמורה למוסיקה לילדי בתי הספר, הוא נתקל בעבודתו באותו צורך בוער ביצירת רפרטואר מתאים של שירי ילדים לחגים, שאופיים ותוכנם שונו בארץ, וכשרון ההלחנה אפשר לו לפעול לשינוי המצב. לשם כך הוא שיתף פעולה עם משוררים ותמלילים, ובראשם לוי קיפניס, היוצר הבולט של טקסטים לשירי ילדים. שמונה מהלחנותיו למילות קיפניס מופיעות ב'מחר'זת, זמירות ומשחקים לילדי הגן, אוסף מכונן של יצירותיו המוקדמות של קיפניס שראה אור בשנת 1923 (אך כינס שירים שהופיעו מוקדם יותר בגליונות לגנות).

עלייתו ארצה של יואל אנגל ב-1924 הייתה נקודת אור בחיי המוסיקה המתפתחים של היישוב העברי. אנגל, מלחין ומבקר מוסיקלי רוסי יהודי ששמו והישגיו הלכו לפניו, התיישב בתל-אביב והחל לתרום מכשרונו ומנסיונו הגדולים לסצינה המוסיקלית המקומית. מערבי, שעד כה היה אוטודידאקט בתחום המוסיקה, החל ללמוד אצלו.

Levin Kipnis
'Makhrozet', 1923
Omanut, Frankfurt

לוי קיפניס, 'מחר'זת'
1923, הוצאת אמנות
פרנקפורט

Photographer unknown
David Maaravi (seated on the right) and Joel Engel (in the middle), 1925. courtesy of The Israeli Music Archive, Tel Aviv University, Faculty of the Arts, The Buchmann Mehta School of Music, Photograph

צלם לא ידוע
דוד מערבי (יושב מימין)
ויואל אנגל (במרכז), 1925.
באדיבות הארכיון למוסיקה
ישראלית, אוניברסיטת תל-
אביב, הפקולטה לאמנויות
ביה"ס למוסיקה ע"ש
בוכמן מהטה, צילום

קרוב לוודאי שהניב המוסיקלי הראוי לשיר העם המתחדש בארץ היה נושא שעלה בשיעורים אלה, שכן שאלה זו העסיקה מאד את אנגל, שבעצמו גישש בכיוון הזה בלחנים שחיבר למילותיו של יחיאל היילפרין, איש חינוך רב-פעלים, מייסדו ומנהלו של 'גן הילדים הדוגמאי'. ב-1927 הופיע הכרך הראשון (מבין שניים) של מפעלם המשותף: 'בקרן זוית, שירי-משחק לגני הילדים ולבתי הספר'. בהקדמה הסביר היילפרין את המניע לחיבור השירים:

"ובעברך על פני גן-ילדים עברי בארץ, ובשמעך את השירים המושרים בפי תינוקות של בית-רבן, והיה אם אוזן בוחנת לך, ושמעת צלילי מנגינות רוסיות ופולניות, גרמניות וצרפתיות. וידעת כי לא גן-ילדים עברי לפניך, אלא תרכובת משונה של שירי עם ועם, שתורגמו ללשון העברית. מטרת הייתה אפוא לתת בספר זה לתינוק העברי שירי-משחק עבריים מקוריים, הנובעים מתוך תנאי חייו בארץ והמכוונים לתנאי חיים אלה, בלווית מנגינות עבריות-מזרחיות מקוריות..."³

אנגל, שמת באופן פתאומי בפברואר 1927, לא זכה לראות את השירון החדש. את הלחנים שהספיק לחבר לכרך השני של 'בקרן זוית' העתיק מערבי מכתב-היד שאנגל השאיר אחריו. בשמונה-עשרה השנים שבהן חי ופעל כמורה למוסיקה לאחר מות מורו הנערץ, הוסיף מערבי לחבר שירי ילדים רבים, אך אי אפשר לתאר את אופיים המלודי כ"מנגינות עבריות-מזרחיות מקוריות", אליהן שאפו אנגל והיילפרין. ליבת הווייתו המוסיקלית של מערבי הייתה ונשארה מערבית.

במרכז חייו של מערבי עמדה פעילותו החינוכית-מוסיקלית. אליה תיעל את האנרגיה היצירתית שלו, ובה באו לידי שילוב מוצלח כשרון ההלחנה שלו ואישיותו הכריזמטית. "המורה לזמרה" לא היה בדרך כלל דמות נערצת בבתי הספר של היישוב. אותם תלמידי בתי הספר ששרו בהתלהבות את שיריהם של טובי המלחינים, לא היססו למרר את חיי אותם מלחינים עצמם כשאלה תפקדו כמוריהם לזמרה. מערבי היה בין יחידי הסגולה שהיו נערצים על תלמידיהם, עובדה המשתקפת בבירור מקריאת מכתבי התנחומים הנרגשים ששלחו לבני המשפחה עם היוודע מותו הפתאומי בגיל 49.

solfège, Brochure
Tel-Aviv, 1934

סולפג'יו, חוברת
תל-אביב, תרצ"ד

Choir Association concert, Conductor: David Maaravi, date unknown, Brochure

קונצרט של מקהלת האגודה, מנצח: דוד מערבי, תאריך לא ידוע, חוברת

מחברות העבודה המפורטות של מערבי מסבירות חלק מהצלחתו הגדולה: הן עמוסות חומרי הוראה מגוונים שאסף בשקדנות, ביניהם שירים חדשים שלמד אך טרם הופיעו בדפוס ועיבודים שחיבר ללחניו וללחניהם של אחרים כדי שישמשו אותו בשיעורי המוסיקה ובעבודתו המקהלתית. נראה שתלמידי בתי הספר היוו עבורו קהל יעד מרכזי, נמען טבעי לדחף ההלחנה שלו ולשאיתפו להנחיל לדור הצעיר את האהבה למוסיקה כחלק חשוב ממטען החיים ההכרחי של בן תרבות. עשרות השירים שהלחין, "שיר-המחזה" 'חמשה עשר בשבט' (למילים של המשורר שמואל בס), ארבע חוברות הסולפג' לילדי בתי הספר המדורגות לפי שנות הלימוד, המדריך לנגינה בקונצרטניה, עבודתו עם המקהלות שאותן טיפח במסירות ושאתן הופיע בחגיגות הציבוריות בתל-אביב - כל אלה מצטברים לעשייה חינוכית-מוסיקלית מרשימה שתרמה רבות לחינוך המוסיקלי בארץ בעידן המדינה בדרך ואף מאוחר יותר.

הערות:

1. **מדינת היהודים**, תיאודור הרצל (וינה 1896; ירושלים 1986), עמ' 24.
2. ראה שם.
3. **בקרן זוית א**, יחיאל היילפרין, הוצאת הגינה, תל-אביב 1927, הקדמה.

ללא כותרת, תאריך לא ידוע
20.5x12.5 ס"מ, גרפיט על נייר
באדיבות מוזיאון ישראל, ירושלים

Untitled, date unknown
Graphite on paper
20.5x12.5 cm, courtesy of
the Israel Museum
Jerusalem

שירה הנוער

מילים: שמואל בס

לחן: דוד מערבי

שִׁירָה הַנְּעָר, שִׁיר עֲתִידָנוּ:
שִׁיר הַתְּחַדְּשׁוּת, בְּנֵי וְעֵלְיָה.
מִן הַגּוֹלָה יִנָּהְרוּ אֲחֵינוּ,
אֶרֶץ מוֹלָדָת קָמָה לְתַחֲיָה!

מִי זֶה חוֹלֵל הַפְּלָא ,

אֶרֶץ מוֹלָדָת?

מִי זֶה הַקֵּים כָּל אֱלֹה ,

אֶרֶץ מוֹלָדָת?

זוּ יָדָהּ, יָדָהּ הִיא הַזֹּרְעַת,

זוּ יָדָהּ, יָדָהּ הִיא הַנוֹטְעַת,

כָּל עוֹד הַנְּעָר לָנוּ בַּמוֹלָדָת,

קוֹם יָקוּם חֲזוֹן עִם יִשְׂרָאֵל!

שירה הנוער נכתב בשנות ה-30 על ידי שמואל בס והולחן כשיר לכת על ידי דוד מערבי. את השיר נהגו לשיר בשנות ה-30 וה-40 בטקסים ובתהלוכות. הנוער המוצג בשיר כחיל החלוץ של המפעל הציוני, ותפקידו - עליה, התיישבות, בניין המולדת והגנה עליה.

Shira Hanoar (Sing Our Youth) was written by Shmuel Bas and composed by David Maarvi in the 1930s.

The song was sang during ceremonies and marches in the 30s and 40s.

The youth in the song is portrayed as the vanguard of the Zionist enterprise, whose role is to immigrate to Eretz Israel, settle in it, build and protect it.

132

יֶה - ל - ע - י - וֹן - בֵּן שׁוֹת־חֵד - הַת שִׁיר נו - ד - תִּי - ע שִׁיר עַר - נ - ה - רֶה - שִׁי

יֶה - ח - לֶת קֶה - קֶ דַּת - ל - מוֹ רֶץ - אֶ נו - חִי - אֶ רֶה - יֶן - לֶה - גו - ה מִן

דַּת - ל - מוֹ רֶץ - אֶ לֶה - אֶ כָּל קִים - הֶ זֶה מִי דַּת - ל - מוֹ רֶץ - אֶ לֶה - פֶּה - לֶל - חוֹ זֶה מִי

עַת - ט - נו - הֶ הִיא הֶ - יֶן - יֶן - עַת - ר - וו - הֶ הִיא הֶ - יֶן - יֶן - זֶה

אֶל - הֶ - יֶשׁ עִם ווֹן - הֶ קוֹם - יֶ קוֹם דַּת - ל - מוֹ בֵּ נו - לֶ עַר - נ - ה עוֹד כָּל

Gina li, date unknown
Graphite on paper, 19x12 cm
Courtesy of the Israel
Museum Jerusalem

גינה לי, תאריך לא ידוע
גרפיט על נייר, 19x12 ס"מ
באדיבות אוסף מוזיאון ישראל
ירושלים

גינה לי

מילים: לוין קיפניס
לחן: דוד מערבי
שנת כתיבה: תרפ"ב

גִּינָה לִי, גִּינָה לִי, גִּינָה חֲבִיבָה!
כָּל צִמַח בָּהּ צוֹמֵחַ,
כָּל פֶּרֶחַ בָּהּ פּוֹרֵחַ,
גִּינָה לִי, גִּינָה לִי, גִּינָה חֲבִיבָה!

גִּינָה לִי, גִּינָה לִי, גִּינָה חֲבִיבָה!
צִפּוֹר בָּהּ מְצַפֶּצֶפֶת,
דְּבוּרָה בָּהּ מֵיץ אוֹסֶפֶת,
גִּינָה לִי, גִּינָה לִי, גִּינָה חֲבִיבָה!

גִּינָה לִי, גִּינָה לִי, גִּינָה חֲבִיבָה!
אֵצֶא לִי בָּהּ לְשׁוֹנָה,
אֵשֵׁב לִי בָּהּ לְנוֹחַ.
גִּינָה לִי, גִּינָה לִי, גִּינָה חֲבִיבָה!

מזהר

ג - נָה לִי ג - נָה לִי ג - נָה לִי קֵה - כִּי - וָ כֵל
Gi - na li gi - na li gi - na cha - vi - va kol tse-mach ba tso-me - ach kol

פ - רַח בָּהּ פּו - רֵ - אַח ג - נָה לִי ג - נָה לִי ג - נָה לִי קֵה - כִּי - וָ
pe - rach ba po - re - ach gi - na li gi - na li gi - na cha - vi - va

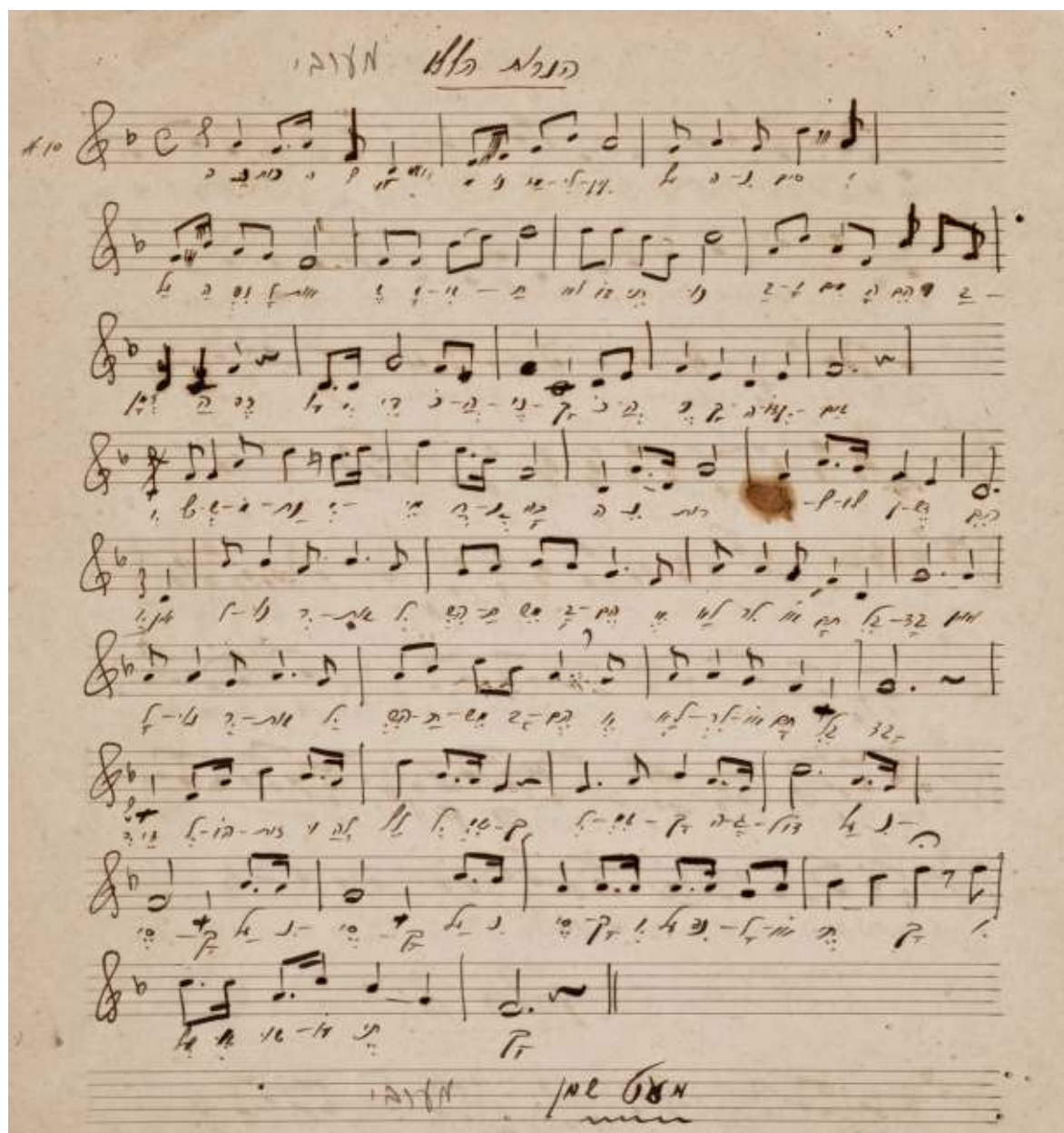
[illegible]

Hanerot halalu (These candles)
A collection of composition
in David Maaravi's hand writing, date unknown

A collection of composition
in David Maaravi's hand writing, date unknown

הנרות הללו
מתוך חוברת לחנים בכתב ידו
של דוד מערבי, תאריך לא ידוע

מתוך חוברת לחנים בכתב ידו של דוד מערבי, תאריך לא ידוע

Sheet music for The song **Hanerot halalu** (These candles)
in David Maaravi's hand writing
Date unknown

דף תווים לשיר הנרות הללו
בכתב ידו של דוד מערבי
תאריך לא ידוע

Sheet music for **The Halutz** song
in David Maaravi's hand writing, date unknown

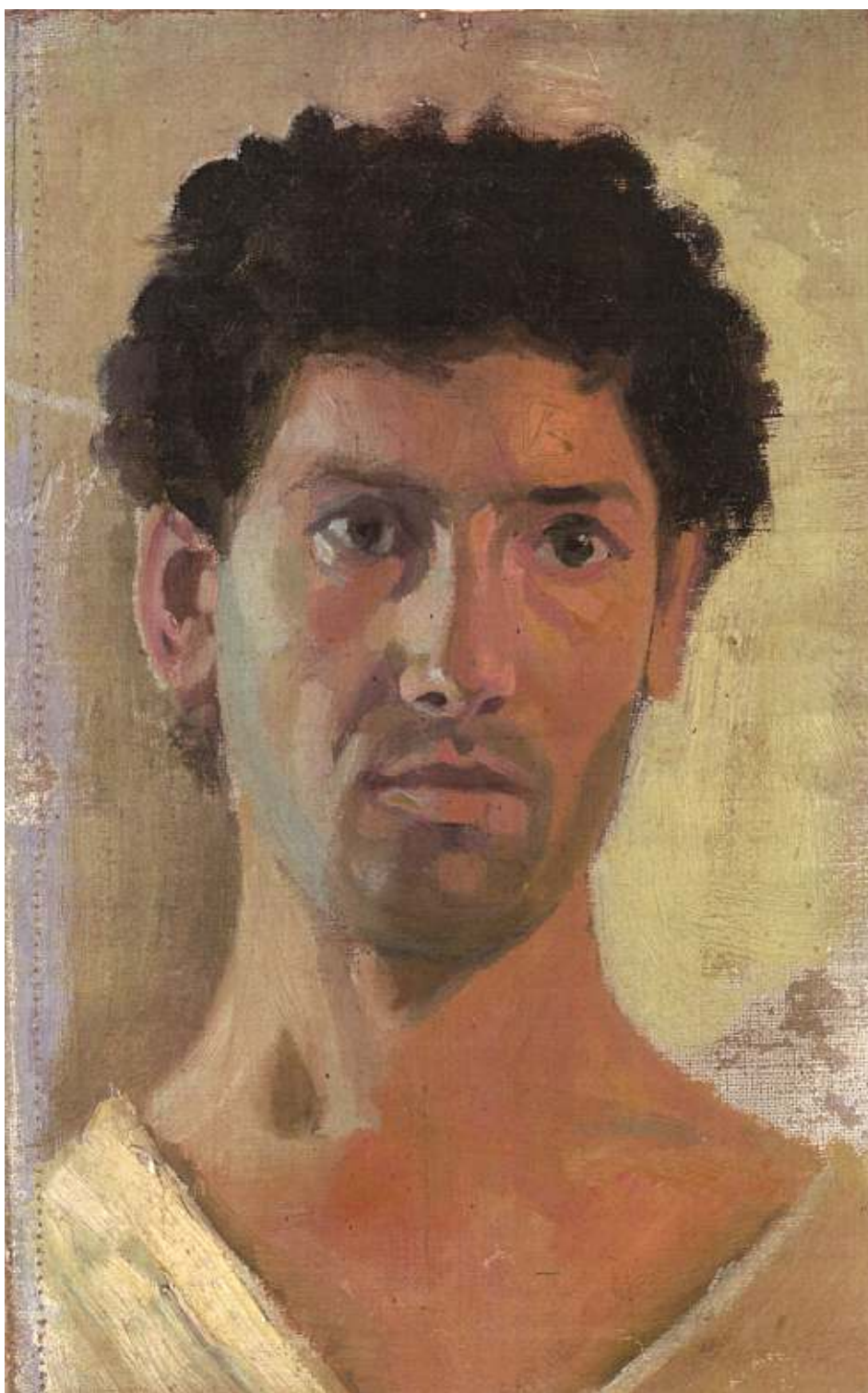
דף תווים לשיר **החלוץ** בכתב ידו של
דוד מערבי, תאריך לא ידוע

רשימת שירים בהלחנת דוד מערבי

חיים נחמן ביאליק	פרידת הציפורים בן כוכב - משירי בר כוכבא	יצחק קצנלסון אל השמש שיר הצופים שיר הרועה
שמואל בס שירה הנוער שיר ערש מחול לט"ו בשבט השקד מתן תורה תפילת הגשם בגיל ושיר נצא מעיר יום טוב, ברכה, ברכה לרוב	ליון קיפניס אל-השמש בערב מי יבוא אלינו הקשת הנדנדה כתרגול, על רגל שמאל המטוטלת טחנת הרוח המעגל היפה יש לי סוס ומרכבה אחת שתיים שלוש אל השדה העז השובבה גינה לי הנוטעים הקטנים שיר ערש כי ישכב הילד בוקר טוב הגיע תזמורת חתולים פרה יש לנו היום ל"ג בעומר מסכות מצות לפסח הגשם והילד טווס הזהב זרים לשבועות מי זה בא הכרמלה רוח רוח לקראת שבת מעשה ברימון זהב החבצלת	מנחם פריד אל השמש שיר ערש הנדנדה כתרגול, על רגל שמאל המטוטלת טחנת הרוח המעגל היפה יש לי סוס ומרכבה אחת שתיים שלוש אל השדה העז השובבה גינה לי הנוטעים הקטנים שיר ערש כי ישכב הילד בוקר טוב הגיע תזמורת חתולים פרה יש לנו היום ל"ג בעומר מסכות מצות לפסח הגשם והילד טווס הזהב זרים לשבועות מי זה בא הכרמלה רוח רוח לקראת שבת מעשה ברימון זהב החבצלת
שאל טשרניחובסקי חלמתי את שירת הזמיר טחני הטחנה פרחים לאחר קציר שיר ערש הקטן כסף לילה...לילה...לילה - אלילים משירי הגולים - מאין תבואה? אלגיה אך עלז הייתי בבוקר	קדיש יהודה סילמן האחשתרנים על הרינו ביהודה במחצבות, אבנים נחצבות	אהרון זאב בן-ישי שבת קודש על חוף ימי
יעקב פיכמן נרות חנוכה ליל הסדר, ליל ברכה	נח פינס לירח זיו קן הדרור בבציר	אביגדור המאירי שיר הייאוש
	יעקב כהן עתידות	ש. בן-ציון ציפורי
		יהודה לייב גורדון בנערינו ובזקנינו נלך
		יצחק שנהר שירת השומר

הרשימה נכתבה ע"פ רשימתו של מאיר נוי ז"ל, 1983, (הארכיון למוסיקה אוניברסיטת ת"א) ובסיועו של אליהו הכהן 2014. אין תיעוד מסודר ומוסמך למועד תיארוך הלחנת השירים. השירים הולחנו על ידי מערבי בין השנים 1920 - 1940.

Self Portrait, 1930s, oil on canvas, 35x30 cm
Courtesy of the artist's daughter

דיוקן עצמי, שנות ה-30, שמן על בד
35x30 ס"מ, באדיבות בת האמן

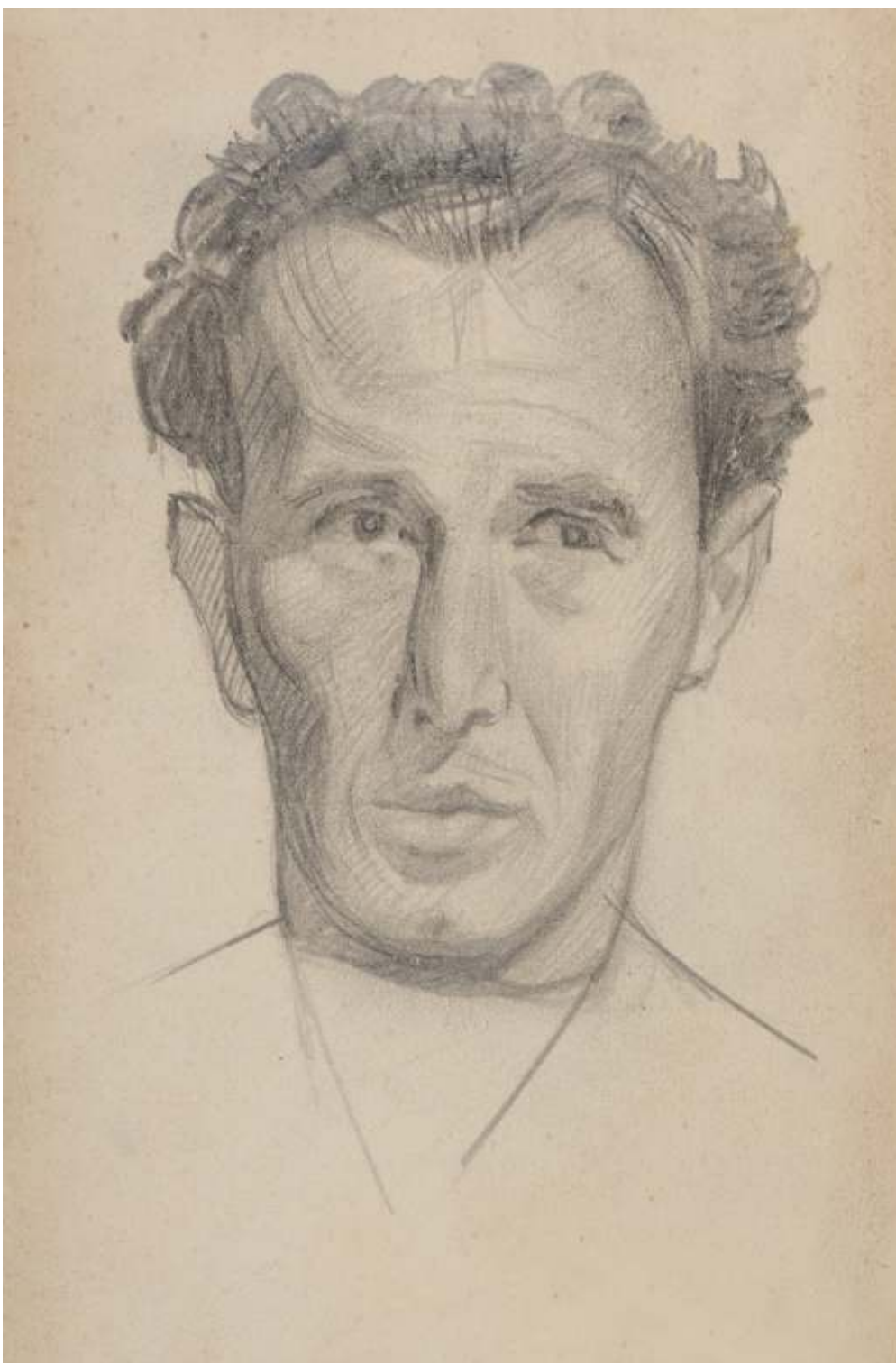
The Artist's Wife sleeping, 1930s, oil on canvas
50x40 cm, courtesy of the artist's daughter

אשת האמן נמה, שנות ה-30, שמן על בד
50x40 ס"מ, באדיבות בת האמן

Self Portrait, 1930s, graphite on paper
15x21 cm, courtesy of the artist's daughter

דיוקן עצמי, שנות ה-30, גרפיט על נייר
15x21 ס"מ, באדיבות בת האמן

Untitled, date unknown, graphite on paper
12.5x20.5 cm, courtesy of the Israel Museum, Jerusalem

ללא כותרת, תאריך לא ידוע, גרפיט על נייר
12.5x20.5 ס"מ, באדיבות מוזיאון ישראל, ירושלים

Untitled, circa 1915, aquarelle on paper
14x20 cm, courtesy of the artist's daughter

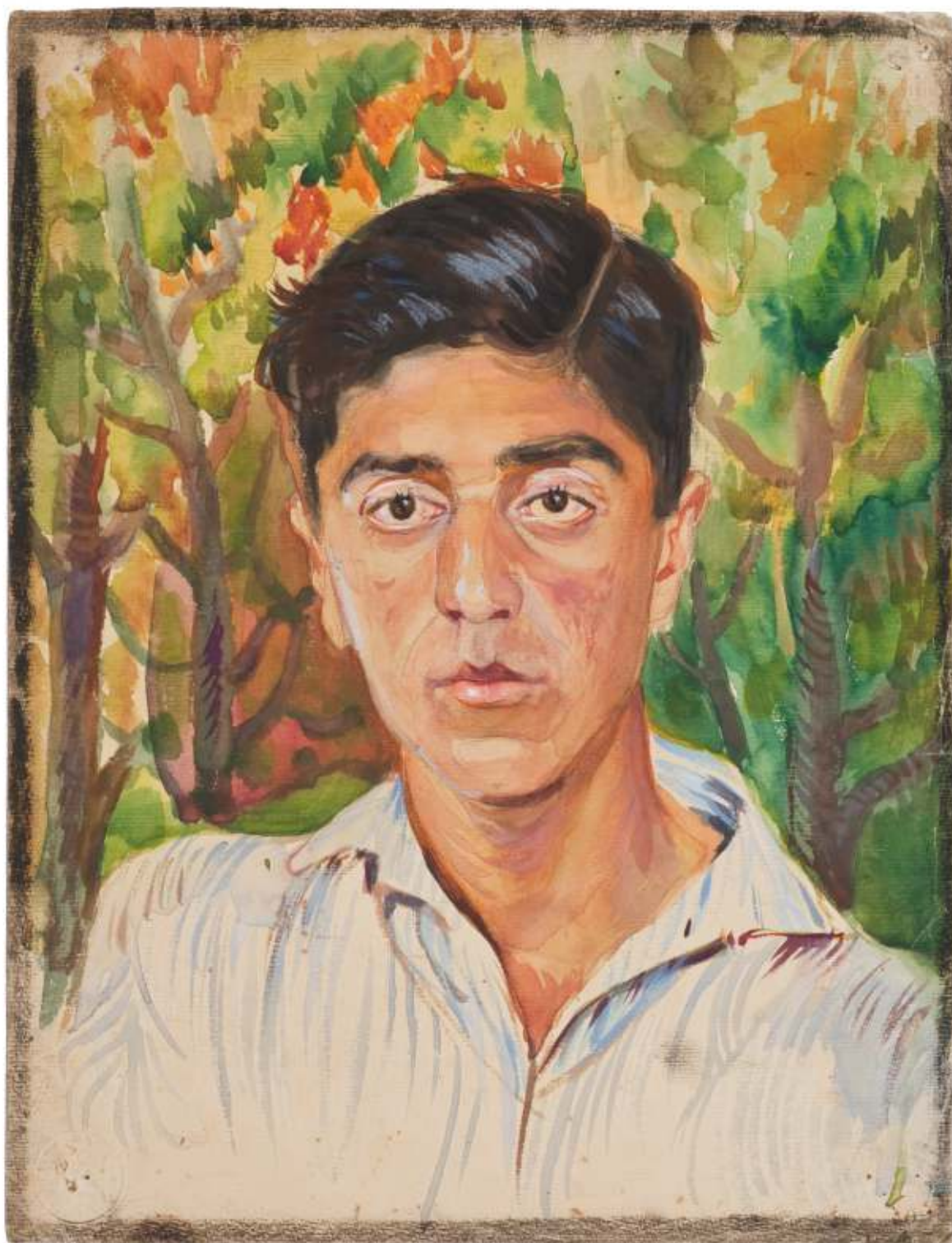
ללא כותרת, 1915 בקירוב, אקוורל על נייר
14x20 ס"מ, באדיבות בת האמן

Untitled, circa 1915, aquarelle on paper
14x20 cm, courtesy of the artist's daughter

ללא כותרת, 1915 בקירוב, אקוורל על נייר
14x20 ס"מ, באדיבות בת האמן

Untitled, 1930s, aquarelle on paper
25x32 cm, courtesy of the artist's daughter

ללא כותרת, שנות ה-30, אקוורל על נייר
25x32 ס"מ, באדיבות בת האמן

Untitled, date unknown, graphite and watercolor on paper, 25x17 cm, courtesy of the artist's daughter

ללא כותרת, תאריך לא ידוע, גרפיט וצבע מים על נייר, 25x17 ס"מ, באדיבות בת האמן

Untitled, date unknown, graphite and watercolor on paper
25x30 cm, courtesy of the artist's daughter

ללא כותרת, תאריך לא ידוע, גרפיט וצבע מים על נייר
25x30 ס"מ, באדיבות בת האמן

Untitled, date unknown, oil on canvas
35x30 cm, courtesy of the artist's daughter

ללא כותרת, תאריך לא ידוע, שמן על בד
35x30 ס"מ, באדיבות בת האמן

Untitled, date unknown, graphite
on paper, 12x19 cm, courtesy of the
Israel Museum, Jerusalem

ללא כותרת, תאריך לא ידוע, גרפיט
על נייר, 12x19 ס"מ, באדיבות מוזיאון
ישראל ירושלים

Untitled, date unknown, graphite
on paper, 12x19 cm, courtesy of the
Israel Museum, Jerusalem

ללא כותרת, תאריך לא ידוע, גרפיט
על נייר, 12x19 ס"מ, באדיבות מוזיאון
ישראל ירושלים

Untitled, date unknown, graphite
on paper, 12x19 cm, courtesy of the
Israel Museum, Jerusalem

ללא כותרת, תאריך לא ידוע, גרפיט
על נייר, 12x19 ס"מ, באדיבות מוזיאון
ישראל ירושלים

Untitled, date unknown, graphite
on paper, 12x19 cm, courtesy of the
Israel Museum, Jerusalem

ללא כותרת, תאריך לא ידוע, גרפיט
על נייר, 12x19 ס"מ, באדיבות מוזיאון
ישראל ירושלים

Untitled, date unknown, graphite on paper, 12x19 cm, courtesy of the Israel Museum, Jerusalem

ללא כותרת, תאריך לא ידוע, גרפיט על נייר, 12x19 ס"מ, באדיבות מוזיאון ישראל, ירושלים

Untitled, date unknown, graphite on paper, 12x19 cm, courtesy of the Israel Museum, Jerusalem

ללא כותרת, תאריך לא ידוע, גרפיט על נייר, 12x19 ס"מ, באדיבות מוזיאון ישראל, ירושלים

Untitled, date unknown, ink and
graphite on paper, 17x25 cm
Courtesy of the artist's daughter

ללא כותרת, תאריך לא ידוע
גרפיט על נייר, 17x25 ס"מ
באדיבות בת האמן

Untitled, date unknown, ink and
graphite on paper, 17x25 cm
Courtesy of the artist's daughter

ללא כותרת, תאריך לא ידוע,
דיו וגרפיט על נייר, 17x25 ס"מ
באדיבות בת האמן

Untitled, date unknown, ink and
graphite on paper, 17x25 cm
Courtesy of the artist's daughter

ללא כותרת, תאריך לא ידוע
גרפיט על נייר, 17x25 ס"מ
באדיבות בת האמן

Untitled, date unknown, graphite
on paper, 20.5x12.5 cm, courtesy of
the Israel Museum, Jerusalem

ללא כותרת, תאריך לא ידוע, גרפיט
על נייר, 20.5x12.5 ס"מ, באדיבות
מוזיאון ישראל, ירושלים

Untitled, date unknown, graphite
on paper, 18.8x13.8 cm, courtesy of
the Israel Museum, Jerusalem

ללא כותרת, תאריך לא ידוע
גרפיט על נייר, 18.8x13.8 ס"מ
באדיבות מוזיאון ישראל, ירושלים

Untitled, date unknown, watercolor and
graphite on paper, 15.6x11.8 cm
Courtesy of the Israel Museum, Jerusalem

ללא כותרת, תאריך לא ידוע
גרפיט וצבע מים על נייר, 15.6x11.8 ס"מ
באדיבות מוזיאון ישראל, ירושלים

Untitled, circa 1915
Aquarelle on paper, 14x20 cm
Courtesy of the artist's daughter

ללא כותרת, 1915 בקירוב
אקוורל על נייר, 14x20 ס"מ
באדיבות בת האמן

II

I, II - **Untitled**, date unknown, graphite on paper, 20.5x12.5 cm, courtesy of the Israel Museum, Jerusalem

I

I, II - **ללא כותרת**, תאריך לא ידוע גרפיט על נייר, 20.5x12.5 ס"מ באדיבות מוזיאון ישראל, ירושלים

”בכמה עמל ואהבה הקנה
לנו את תורת הזמרה והציור.
כל קו, כל צליל חדש שלמד
לתלמידיו מלא את לבו
שמחה. וכמה נהנה בשמעו
את מקהלתו שיסד וטפח במו
ידי.”

חנה שטייניץ, תלמידת בי”ס ‘בלפור’, 1945

Untitled, date unknown
Graphite on paper, 12x19 cm
Courtesy of the Israel
Museum, Jerusalem

ללא כותרת, תאריך לא ידוע
גרפיט על נייר, 12x19 ס”מ
באדיבות מוזיאון ישראל
ירושלים

”שלום ילדי היקרים,

להפתעה כה נעימה וכה משמחת - לא צפיתי. אמנם ידוע ידעתי והרגשתי הרגשתי באותם הנימים הנעלמים - נימי
האהבה המקשרים את חמישים לבותיכם אל לבי - אני, כי זאת ספרו לי עיניכם השובבות והנחמדות, את זה
דובבה לי שירתכם היפה אשר לא תתכן בלא אהבה גם אל המורה, אף ידעתי זאת על פי הרגשתי השמחה
והחגיגות בה התכוננתי תמיד להיכנס לכיתתכם. אך לזאת לא פיללתי ויום אתמול בו קבלתי את שני מכתבכם
הנחמדים ואת התעודה על נטיעת העץ על שמי - יישאר חרות על לוח לבי לתמיד, כאחד הימים היפים,
המאושרים והיקרים ביותר... הנני מלא געגועים עזים אליכם ואף אל כל ילדי בי”ס והמורים. ומדי פעם בפעם
בהחליפי כח, מעפיל אנוכי תכופות על הגג ומשם מסתכל אנוכי על בניין ביה”ס שהוא כה מוכר וכה יקר לי
ואף רואה אני שתי כתות על ילדיהם ושומע את קול מצהלותיהם, שומע את קול שירתכם - ונפשי יוצאת
אליכם כשאני מרוחק כאן על ידי איזה קוסם אכזרי... היו בריאים, חביבי, טובים ועליזים, המשיכו בלימודכם
בחרצות ובהצלחה, גדלו וחזקו ושגשגו כאותם מילוני העצים הרעננים אשר ביניהם יתנוסס מעכשיו גם אחד
על שמו, ואני תקווה שיחד עם העץ אמשך גם אני את חיי למענכם - ילדים. בגעגועים ובאהבה מורכם דוד
מערבי.”

מתוך מכתבו של מערבי אל תלמידי בי”ס ‘בלפור’, במהלך אשפוזו בבי”ח ‘הדסה’, תל-אביב, 1945

”ברכה צפירה הייתה הזמרת הנודעת בישראל מראשית שנות השלושים; אסתר הצעירה העריצה אותה,
ולדבריה, הושפעה ממנה ביותר, ולא החמיצה הופעה שלה. מוריה ניבאו לה שהיא תהיה ”ברכה צפירה”
הבאה, והמורה לזמרה שלה, דוד מערבי הציע לה ללכת 'בדרכה של ברכה'.”

מתוך הביוגרפיה של הזמרת אסתר גמליאלית באתר זמרת. גמליאלית הייתה בילדותה תלמידתו של מערבי בבי”ס ‘גאולה’ בתל-אביב

"אחיותיי היקרות ורופאי הנכבדים! (לכשתרצו - תוכלו להתחלף בתארים) כפי שהנכם רואים קשה להפטר ממני כה מהר, בביה"ח הטרדתי אתכם במשך חודשיים, ובמכתבים כבר פעמיים. אך מקוה אנכי כי לא תחשבוני לטרדן, ותבינה האחיות כי בעת שכבי בביה"ח השתדלתי שלא להטרידכן במיוחד. יום בישכבי על גבי בסניף חובבי ציון של ביה"ח הדסה - נשאתי עיניי בתפילה לשמיים ובקשתי רחמים מהם, שיישארו בתכלתם, ואף את השמש השבעתי לבל תפסק את זהרה - עד כי בא יבוא היום, בו אוכל לערוך את "גיחתי" הראשונה לאוויר העולם, ויחד עם זה, גם את ביקורי הראשון לביה"ח, אם רק אצליח לעבור בשלום, מרחק כה אגדי... ומתבייש אנוכי לגלות לכם כי לפעמים מתגנב הספק בלבי המרדני, פן ביקורי זה לכשיקדים - יערך בעזרת מגן דוד אדום, ולא מגן דוד מערבי."

מכתבו של מערבי לאחיות ורופאי ביה"ח 'הדסה', תל-אביב, 6 בנובמבר

"לעיתים קרובות נוצרת כאן מקהלת מקיאים. מפינות שונות של החדר הארוך. אמנם מקהלה בלי מנצח, ובלתי מעניינת ובעיקר בלתי נעימה כלל וכלל בעיקר בשעת האוכל, אבל בכל זאת מקהלה. אבל יש להודות לאשרי כי אף פעם לא נצטרפתי למקהלה זו כמנצח. גם זו לטובה, אם כי בא לי לפעמים זה עולה לי בכוח או בלב... אך נעזוב עניין זה כי אני מפחד פן גם אתם תרצו להצטרף למקהלה זו."

מכתב שכתב מערבי למשפחתו, עת אשפוזו בביה"ח 'הדסה', תל-אביב, 1945

II

I, II - **Hospital**, 1940s
Graphite on paper, 18x12 cm
Courtesy of the artist's daughter

I

II - **בית חולים**, שנות ה-40
גרפיט על נייר, 12x18 ס"מ
באדיבות בת האמן

“My dear nurses and distinguished doctors (Feel free to switch titles if you wish)! As you can see, it's not that easy to get rid of me. At the hospital I annoyed you for two months, and I have done so twice already via letters. But I truly hope that you do not see me as a nuisance, and that the nurses would understand that while I lay in the hospital I did my best not to bother you. Every day, while lying on my back at the Chovevey Zion branch of The Hadassa Hospital, I raised my eyes in prayer, asking for the mercy of the sky so that they stay blue, and I pleaded the sun to never stop shining – so that when the day comes, the day of my first appearance in the outside world, and with it my first visit to the hospital, if only I would make the journey safely, such tremendous distance... And I'm embarrassed to admit that the occasional doubt creeps into my rebellious heart, that this visit might happen sooner than later, courtesy of Magen David Adom (Ambulance service), instead of Magen David Maaravi.”

Maaravi's letter to the 'Hadassa' Hospital staff
Tel-Aviv, November 6th, 1944

“Occasionally, a vomiting choir is formed here, from the different corners of the long corridor. Indeed, this choir has no conductor, it is very dull and utterly unpleasant, especially during mealtime, but a choir nonetheless. Yet, thankfully, I must confess that I never joined this choir as a conductor. That's all very well, although sometimes it's hard to resist, and I find that it really takes a toll on me... but let's leave it at that, because I'm afraid that otherwise you would also like to join this choir.”

Maaravi's letter to his family, written during his
hospitalization in 'Hadassa' Hospital, Tel-Aviv, 1945

בית חולים, שנות ה-40, גרפיט על נייר, 18x12 ס"מ, באדיבות בת האמן

Hospital, 1940s, graphite on paper, 18x12 cm, courtesy of the artist's daughter

“Bracha Tzfira was the most famous singer in Israel since the beginning of the 30s; Young Esther adored her, she was influenced by her and has never missed her shows. Her teachers predicted that she would become “the next Bracha Tzfira”, and her music teacher, David Maaravi suggested that she go “in Bracha's way””

From the biography of the singer Esther Gamlielit on the Zemereshet website. Gamlielit was Maaravi's student in the 'Geula' school in Tel-Aviv

Untitled, date unknown, graphite and watercolor on paper 17x25 cm, courtesy of the artist's daughter

ללא כותרת, תאריך לא ידוע, גרפיט וצבע מים על נייר 17x25 ס"מ באדיבות בת האמן

“He taught us singing and painting with so much work and love. Every line, every new note that his students learned filled his heart with joy. And how he enjoyed listening to his choir, which he founded and nurtured with his own hands.”

Hannah Steinitz, a 'Balfour' School Student, 1945

*“Shalom, my dear children,
I never expected such a joyful and lovely surprise. Although I did know and feel the invisible threads of love that connect your fifty hearts to mine, through your playful and joyful eyes, your beautiful singing, which cannot exist without some love for the teacher, and the sense of joy and festivity that would always fill me before entering your class. But this was beyond my expectations, and yesterday, the day that I received your two lovely letters and certificate for the tree that you've planted in my name, will be forever held in my heart as one of the loveliest, happiest and most precious of days... I miss you, as well as the other students and teachers very much. Sometimes, when I find my strength, I go up to the roof to look at the school, which is so familiar and dear to me, and I see the two classes and their students, I hear their joyful cries, I listen to your singing and my soul goes out to you while I'm being kept away by a cruel magician... Be well, my darlings, be happy and joyful, keep on studying with diligence and success, grow strong and prosper like the millions of fresh trees among which there is one named after me, and I hope that through this tree I shall continue to live my life for you – children. With longing and love, your teacher, David Maaravi.”*

Maaravi's letter to his students written during his hospitalization in 'Hadassa' Hospital, Tel-Aviv, 1945

this book to provide the Hebrew toddler with original Hebrew play-songs that stem from the conditions of our life in this country and that are attuned to those conditions, accompanied by original Hebrew-Oriental melodies..."²

Engel, who passed away suddenly in February 1927, did not live to see the new songbook. The melodies that he composed for the second volume were transcribed by Maaravi from Engel's manuscripts. During the eighteen years in which he taught music after the death of his revered mentor, Maaravi continued to compose melodies for many children's songs, but they certainly were not the "original Hebrew-Oriental melodies" to which Engel and Heilperin aspired. The core of Maaravi's musical milieu was and remained Western in nature.

The focus of Maaravi's life was his music-educational activity. All his creative energy was directed to that end, reflected in the fruitful combination between his talents as a composer and his charismatic personality. Music teachers were generally not highly respected in schools of this period in Eretz Israel. The very pupils who enthusiastically sang the songs of the best composers had no compunction about tormenting the lives of those same composers when they served as their music teachers. Maaravi was one of the few who were revered by their pupils, a fact clearly reflected in the emotional letters of condolence they sent his family when news came of his sudden death at the age of 49.

Maaravi's detailed notebooks provide part of the explanation for his great success: they are filled with diverse teaching materials that he diligently collected, including new songs that he had learned but had not yet been published, and arrangements he made to his own melodies or those of others to serve him in class or in his work with choirs. It would seem that schoolchildren formed his central target audience, the natural recipients of his motivation to compose and his aspiration to impart to the younger generation the love of music as an important component of the life of a person of culture. The dozens of songs for which he composed melodies, the "musical play" 'Hamishah asar bi-Shevat' (The Fifteenth of Shevat, set to lyrics by poet Shmuel Bas), the four solfège booklets for schoolchildren according to their school grades, a guidebook for playing the concertina, his work with choirs that he furthered and with which he appeared at public celebrations in Tel-Aviv - all these add up to an impressive record that contributed greatly to musical education in Eretz Israel during the pre-State period, and even later.

Notes:

1. Theodor Herzl, **The Jewish State** (Vienna, 1896; Jerusalem, 1986), p. 24.
2. Yehiel Heilperin, **Be-keren zavit** (Tel-Aviv: Haginah Publishers, 1927), preface.

of children's songs for the Jewish holidays, whose character had been transformed in Eretz Israel. His talents as a composer enabled him to change this situation. To do so, he collaborated with poets and songwriters, first and foremost with Levin Kipnis, the outstanding author of texts for children's songs. Eight of his melodies to lyrics by Kipnis were published in 'Makhrozet': 'zmirot u-miskhakim le-yaldei ha-gan' (A Medley: Songs and Games for Kindergarten Children), a seminal collection of Kipnis' early works published in 1923, that also included songs published earlier.

The aliyah to Eretz Israel of Joel Engel in 1924 was a ray of light for the developing musical life of the Yishuv, the Jewish community in Eretz Israel. Engel, a celebrated Russian Jewish composer and music critic, took up residence in Tel-Aviv and began to devote his great talent and experience to the local musical scene. Maaravi, who until then was an autodidact in the field of music, began to study with him.

דוד מערבי
דיוקן יואל אנגל
תאריך לא ידוע
גבס צבוע

David Maaravi
Statue of Joel Engel
Date unknown
Painted plaster

It is plausible that the fitting musical idiom for the new folksongs emerging in Eretz Israel came up in these lessons, for that was an issue that greatly concerned Engel, who himself took exploratory steps in this direction in the melodies he composed to the lyrics of Yehiel Heilperin, a pedagogue with many achievements who founded and directed the 'Gan yeladim ha-dugma'i' (Model Kindergarten). The first of two volumes of their joint project - 'Be-keren zavit': 'Shirei miskhak le-ganei yeladim ule-vatei sefer' (In the Nook: Play-songs for Kindergartens and Schools) - was published in 1927. In the Preface, Heilperin explained what motivated them to compose the songs:

"When you pass by a Hebrew kindergarten and hear the songs sung by the toddlers, if you have a sensitive ear you will hear the Russian and Polish, German and French melodies. Then you will realize that this is not a Hebrew kindergarten, but rather a strange mixture of the songs of different nations that were translated into Hebrew. It was therefore my objective in

its viewers to form an impression and decide for themselves. And as for music? Maaravi, whose inclinations and the circumstances of his life led him to embark on a career of music teacher in Tel-Aviv schools, composed more than eighty songs, some of which were well known and universally sung for several decades. Among these are 'Gina li' (My Garden), 'Kashtenu al shikhmenu' (Our Bows Are on Our Shoulders), and especially 'Shira ha-no'ar shir atidenu' (Sing Our Youth the Song of Our Future). Analysis of their style leads to the conclusion that he intuitively identified with Herzl's vision: the overwhelming majority of his melodies are in a clearly Western style without any sign of local influence, as if he purposely intended to remain faithful to his surname (Maaravi = Western). By comparison, Nahum Nardi - a leading contemporaneous composer of popular songs - aspired, with success, to diversify his Western style with local Oriental touches, even if at times he did this through "plastic surgery" that completely changed the Oriental nature of an authentic Arab melody into a Western-style one ('Alei giv'ah sham ba-Galil' [On a Hill in Galilee] is a good case in hand). The artistic temperament and ideological convictions of other composers of popular songs such as Yedidya Admon and Emanuel Amiran led them in a more radical direction, the development of a new and unique musical idiom of Hebrew songs, one that would suit "the new Hebrew man" and especially "the new Hebrew child" that had been born and shaped in the old-new homeland.

In order to gain a better understanding of Maaravi's activity as a composer and music educator, we must place him in the historical and cultural context within which he was active. When he began working as a music teacher, no solution had yet been found to the acute lack of Hebrew songs for children in kindergartens and schools. The German songs adopted by the first kindergarten teachers, under the influence of the theories of Friedrich Fröbel, were still sung and taught, though the German words were replaced with Hebrew lyrics. In her memoirs, Tirzah Katinka, the first kindergarten teacher in Tel-Aviv, writes about songs in the kindergarten:

"We all imitated the German kindergarten, with its materials, tools, songs, and stories. Except for the language, our kindergarten was pure Fröbel, like that in Germany. We adopted literary materials from German books: we had a German song book and would translate any song that we needed. There was not even one original song for a kindergarten... After some time, Levin Kipnis arrived on the scene with his original songs and stories, and we received him with true joy. He was the first to do so, to his everlasting credit. His songs, to the melodies composed by Idelsohn and the late Karchevsky, were a source of life in the kindergarten. We did not have a piano, nor were there pianists in the kindergarten. We few kindergarten teachers would get together and Kipnis would teach us to sing the new songs."

That was the point in history in which Maaravi came on the scene. As a music teacher for schoolchildren, he was faced with that same urgent need to create a suitable repertoire

An Outline of David Maaravi's Musical Enterprise

Prof. Shai Burstyn, Tel-Aviv University and Zemereshet

In 1896, the year in which David Maaravi was born in Russia, Theodor Herzl published 'The Jewish State' in Vienna. His proposed solution for "the Jewish problem" was most indeterminate. In fact, he did not even clearly define the location of that Jewish state: "Shall we choose Palestine or Argentina? We shall take what is given us, and what is selected by Jewish public opinion".¹ However, Herzl did write with confidence and conviction about another important aspect of the future Jewish state: its cultural character. Regardless of its exact geographical location, it would be clearly Western-oriented. Should it be established in Palestine (one of the alternatives he considered), "we should there form part of a rampart of Europe against Asia, an outpost of civilization as opposed to barbarism". Quite simply stated: Europe = civilization; Asia = barbarism.

Unlike the vision of Herzl, David Maaravi's actual encounter with the East, like the thousands of young men and women who left their homes in Eastern Europe and immigrated to Eretz Israel, was at one and the same time both a shaking and an enriching experience. Those among them who were artistically gifted gave vent to their impressions in words, in colors, and in music. One cannot miss the strong impression the new physical and human landscape made on Nahum Gutman, his fellow student at 'Bezalel'.

How did Maaravi, who was both artistically and musically gifted, react? How was his ongoing visual encounter with the Orient expressed? As for his art, this exhibition enables

משה פרידמן
מקהלת 'אגודת חובבי
אמנות וספרות', תל-אביב
מנוצח: דוד מערבי, 1931
צילום

Moshe Friedman
'Art and Literature
Lovers society' choir
Tel-Aviv, conductor:
David Maaravi, 1931
photograph

Untitled, date unknown, graphite
on paper, 12x19 cm, courtesy of the
Israel Museum, Jerusalem

ללא כותרת, תאריך לא ידוע
גרפיט על נייר, 12x19 ס"מ
באדיבות מוזיאון ישראל, ירושלים

Apparently he preferred to work as a pioneer in the Galilee and/or maybe at that moment in time he already stopped seeing art as a main part of his future.

So how can we conclude our encounter with the work of David Maaravi, which has suddenly appeared from the darkness? A Joyful encounter, an encounter with heartwarming humanity transcending the "Bezalelian" ideologic regime, an encounter with a true artistic ability, which at the same time, isn't groundbreaking, and doesn't have any particularly personal style (or content). David Maaravi's cultural life choice is clear: he chose music. It is not in vain that he never held a solo exhibition. We started by saying: David Maaravi has escaped the radar of Israeli art history. We should stand corrected: David Maaravi took measures to make sure that he does.

Notes:

1. David Tartakover and the writer of this essay, Editors of the book.
2. **Between Sand Dunes and Skies of Blue**, Nahum Gutman & Ehud Ben-Ezer, Yavne, Tel-Aviv, 1980, p.124.
3. **Bezalel 1906-1929**, Nurit Shilo (Ed.) the Israel Museum, Jerusalem, 1982, p.89.

joy of the act of painting, and throughout his work he never transcended the academic figurative style, no matter how distinguished. As such, his painting suits the academic figurative style found in many of Meir Gur-Arie's sketches and paintings (when he wasn't painting in his style of Synthetizm), Ze'ev Raban (when he wasn't looking for idealization), Aharon Shaul-Schur, and other teachers in 'Bezalel'. All this can explain why, although Maaravi did reside in Tel Aviv, he hasn't socialized with the group of Tel Aviv Modernists - some of which were his classmates from 'Bezalel' - and why he hasn't participated in the "rebels" exhibitions in The Tower of David and in the Ohel theater. Furthermore, in February, 1917, in the middle of World War I, the first ever Tel Aviv art exhibition had opened: Haim Navon, Nahum Gutman and Mita Halperin - all Maaravi's classmates from 'Bezalel' - shared a studio, and to conclude their artistic work together, they held an exhibition in the Spector Hotel (on the corner of Nahalat Binyamin St. and Gruzinberg St.). It is as surprising as it is significant to not find Maaravi as part of this group.

Untitled, date unknown, watercolor and graphite on paper, 12x19 cm
 Courtesy of the Israel Museum
 Jerusalem

ללא כותרת, תאריך לא ידוע
 צבע מים וגרפיט על נייר
 12x19 ס"מ, באדיבות מוזיאון
 ישראל, ירושלים

painters like Joseph Zaritsky (in the 20's) and Arie El-Hanani also contented themselves almost exclusively with watercolors, their modernist ambition is self evident, in contrast to the lack of ambition of the painter-musician - even the scope of his estate attests only to moderate creativity. This is probably the reason why Maaravi's sketches were never used as preparation for paintings. He was satisfied with quick sketches and swift water paintings. Quasi-impressionism of his own moment, the moment of his leisure and grace, not necessarily that of the painted subject (as is the case of the dancer tying her slipper in Degas' painting). Although he enjoyed encountering people in his paintings, Maaravi kept his distance as a polite observer, careful not to invade his subject's privacy, and certainly not to transgress erotic limits in depicting the women bathing in the sea (in fact, more often than not, the bathers that he painted were men). Even in his self-portraits he kept proper. Moreover, his artistic language never diverges from the academic figurative standard. At most, it loosens-up to an Impressionism of sorts. I am using the term "Impressionism", however, it should be noted that Maaravi made no attempt in his paintings to confront the local bright light and its severe shadows in any fundamental impressionistic way.

So what did David Maaravi take from 'Bezalel'? Essentially, it was the influence of Abel Pann. This influence is present in the humor that can be detected in the work of Pann's students, the protagonist of this essay among them. Recall that Pann left Odessa for Paris in 1910, where he immediately stood out due to the comic illustrations that he published in magazines such as *Le Rire* and *Mon Dimanch*. Pann brought this mischievous spirit with him to 'Bezalel', where he started teaching in 1913 (in 1914, with the outbreak of World War I, he was stranded in Paris, returning to 'Bezalel' only in 1921), and this spirit was genuinely welcomed by his students, who were fed up with the melancholy and gloom of Eastern-European Jewish painting, prevalent in the world of the main art teachers in the institute. Thus, we can find this cartoonish affinity in a few of Maaravi's portraits, in which there is a "demonic" exaggeration of profiles as well as distorted faces and bodies.

There is no doubt that Maaravi was attracted to the freedom he glimpsed in Abel Pann's classes (Pann was the first to take the art students outside into the yard and into the scenery). As was already mentioned, his rejection of the "Bezalelian" content and forms (the remaining of the Jugendstil style, can only be roughly identified in three of the watercolor illustrations found in his estate), as well as his settling in Tel-Aviv, serve as proof of his yearning for artistic freedom. At the same time, it cannot be denied: David Maaravi did not find interest in the Modernist channels that opened in the Israeli 20's between Tel-Aviv and Haifa, such as Reuven's infantilized Primitivism, Gutman's innocence, the Cézanne-like style of Menachem Shemi, Mokadi's Expressionism, not to mention the Cubism in the paintings of Frenkel, Tagger and Mokadi, and of course, the poetic abstraction that appears from the depths of Zaritsky's figurative water paintings, at the beginning of that decade. Indeed, Maaravi was modest and content with the fleeting

His attending the same class as Nahum Gutman is key to understanding Maaravi's relative (restricted and restrained) "rebellion". For instance, when we search for Nahum Gutman's works as a 'Bezalel' student, all we find are a few portraits in pastel or charcoal on paper, all circa 1913. Gutman's work from 1915 to 1920, like that of Maaravi, doesn't surrender any typical Bezalelian imagery, only academic-impressionistic paintings on paper, such as A 'Village in the Mountains' (watercolor, 1915), 'The Tel-Aviv Deportation' (ink, 1917), 'A Turkish Prisoner' (ink and pencil, 1919), 'Israeli landscapes and folklore lithographies' (1920), etc. And when I compare it to the "Bezalelian" work of Menachem Shemi, who was notorious as a radical objector to Schatz's values, I find that Shemi did actually paint and sketched quite a few Oriental Jerusalem landscapes, which, as was mentioned earlier, were completely absent from Maaravi's body of work. This young artist didn't give-in to the National-Zionist dictate, nor to the romantic-orientalist-biblical dictate of his 'Bezalel' teachers. Rather, in his sketches and water-painting he looked for modern, everyday subjects: Chess players, sea and sun-bathers on the beach, playing children, urban landscapes of the evolving city of Tel-Aviv, Café patrons in Jaffa (Arabs as well as Jews), the sick in their hospital beds, his sleeping wife, self portraits and portraits of Ashkenazi men and women, portraits of children (Ashkenazi and Yamanite), babies, etc. - a so called impressionistic repertoire of leisure. At the same time, he wasn't much taken with Orientalist Jaffa (that of Nahum Gutman, Reuven Rubin, Ziona Tagger and Aharon Levi), despite a few sketches of Arabs on the beach or in a café, and one of a fez wearing shoeshiner, nor was he impressed by the major events of the time: While in 1929 Nahum Gutman reacted to the massacre of the Jews in Hebron with a series of cartoonish illustrations, in Maaravi's estate we find, at most, a tiny sketch of British horsemen with a dog barking at them. It would seem that in his paintings, this painter searched for the calm and the tranquil.

Despite his impressive illustrating skills, recall that David Maaravi was a very modest, unpretentious artist with a moderate ego. Thus, seemingly monumental multi-participant water paintings, that could inhabit large impressive oil paintings, were content in small format on paper. When he uses water painting to approach established subjects from the core of modernity, like sea bathers (which were the subjects of oil paintings of different formats in the work of Arie Lubin, for example), Maaravi does so humbly, that is, in a miniature water painting. Even when approaching Reuven Rubin-style subjects (like the water painting of the fez wearing Yamanite riding a laden donkey against an Eastern Country-side background), Maaravi's modest approach remains.

Let us admit, oil painting was not among the strengths of the painter. A few still-life oil paintings on canvas convey some crudeness. As for his water paintings, which do corroborate expertise, it seems that David Maaravi lacked artistic ambition. Specifically, what he enjoyed was the very act of painting and the encounter with others. While

I observe Maaravi's estate, and most salient to my eyes is the absence of Jerusalem, with its sacred as well as secular (national and other) places. Presuming the painter hasn't destroyed his "Bezalelian" works, I can only conclude that Maaravi sympathized with the "rebels", those 'Bezalel' students who withdrew from the sanctity of Jerusalem, and with it from the classical and national restricting chains of the institute to replace them with vibrant life and progressive art-making in the new city, being built close to Jaffa since 1909. When did he arrive here? Well, we know that in 1916, in the middle of World War I, given the crisis and the hunger spreading in Bezalel, The Young Maaravi was sent to the village of Rehovot (along with Menachem Shemi, Haim Navon, Mita Halperin and Nahum Gutman), to make a living working in the orchards and vineyards³. Yet in contrast to Gutman, who returned to 'Bezalel' in 1917, Maaravi continued working in agriculture in the Galilee, helping to drain the swamps in the Kinneret area, and later working as a guard in the Judea vineyards, and Tel-Aviv. It was during this period that he settled in the city rising from the sand. Maybe he had already felt that his soul could no longer strive for visual arts alone. In any case, the major part of the work found in his estate probably starts at around 1920. And when does it end? It seems that even though Maaravi, the Tel-Aviv resident, focused most of his artistic vigor on music, he never stopped painting and sketching. If to judge by his self-portraits, it is likely that he continued to do so up until his last years, even if on a smaller scale.

Untitled, date unknown
Aquarelle on paper, 17x25 cm
Courtesy of the artist's daughter

ללא כותרת, תאריך לא ידוע
אקוורל על נייר, 17x25 ס"מ
באדיבות בת האמן

II

I, II - **Untitled**, date unknown
Graphite on paper, 12.5x20.5 cm
Courtesy of the Israel Museum
Jerusalem

I

I, II - **ללא כותרת**, תאריך לא ידוע
גרפיט על נייר, 12.5x20.5 ס"מ
באדיבות מוזיאון ישראל
ירושלים

Yet, once again, history prevails. From the depth of myths and the darkness of oblivion and cellars, it morphs into so-called facts. Thus, from the attic of Behira Tal, the artist's daughter, with the encouragement and support of Nurit Tal-Tenne, her granddaughter in-law, the work of Maaravi appears and sheds light on different aspects of his person, facets that have eluded the handful of brief biographies written about him (such as the one written by David Tidhar in 'The Encyclopedia of the Founders and Builders of Israel'). And even those have focused more on Maaravi's contribution to the field of Israeli music than on his painting.

Interestingly, there is no trace of typical "Bezalelian" work in Maaravi's estate: no layout of Kiddush Cups, Passover Plates, and the likes; no "holy place" paintings of Rachel's Tomb, of the Wailing Wall, etc.; no sketches of the Temple Menorah or Hertzl's Cedar (Cypress); not even illustrations of old Eastern Jews, of the kind that were typically illustrated and molded in 'Bezalel'. Is it possible that even as a student at the Jerusalem institute (where he enrolled in 1912, as a 16 year old boy who had arrived by himself from Yekaterinoslav, Russia, only the year before), he did everything he could to avoid Ornamental Craft classes (taught by Shmuel Ben-David and Reuben Lifshitz-Lif), Copper Work classes (taught by Ze'ev Raban and Erich Goldberg), Ivory Carving Classes (taught by Meir Gur-Arie) and Enamel on Ivory Painting (Taught by Aharon Shaul Schur)? In other words, could it be that like Menachem Shemi, Joseph Levin, Nahum Gutman and others from his class, Maaravi chose to concentrate only on drawing and painting (taught by Abel Pann)? After all, we've seen such precedents in the hasty departure of Reuven Rubin and Pinchas Litvinovsky from 'Bezalel' in 1911-1912. They left because they detested the Decorative Art classes (as well as the General "Bezalelian" conservatism).

What Hasn't David Maaravi Drawn?

Gideon Ofrat

David Maaravi (Marovne) has escaped the radar of Israeli art history. Thus, even in the comprehensive book 'Bezalel 1906-1929', published in 1982, Maaravi's name is entirely missing from the collection of short biographies of students who attended the institute. Accordingly, among the 1453 exhibits in the 'Bezalel 1906-1929' exhibition, which took place in The Israel Museum between 1982-1983, not even one of his works was displayed. Although a watercolor sketch of a woman's portrait by Maaravi was included in one of the volumes of 'Bezalel 100', published in 2006, we had no other information to add to his name¹. Even his 1913-1915 classmate from 'Bezalel', Nahum Gutman, who mentions him by nickname 'Don-Pedro' in his book 'Between Sand Dunes and Skies of Blue' (published in 1980), was wrong about him when writing that - "he was a wonderful painter, and if it wasn't for his bitter end, he would have probably been one of the greatest Jewish painters of the Parisian School."² Gutman probably erred and confused Maaravi's fate, who died in 1945, at the age of 49 - namely, after the "glory days" of the Parisian School (to which Maaravi had no connection, whatsoever), with the fate of another classmate, Uri Brilliant, who was killed at the prime of his life by wolves at the Balkan Front, while serving in the Turkish army during World War I.

David Maaravi was master of elusion: even in a 1913 group photograph of Bezalel students painting in the school's back yard, he stands far at the back, with only the top of his head peaking from behind the canvas. We shall return to this lack of ego later on.

II

I

I, II - **Untitled**, date unknown
Graphite on paper, 12.5x20.5 cm
Courtesy of the Israel Museum, Jerusalem

I, II - **ללא כותרת**, תאריך לא ידוע
גרפיט על נייר, 12.5x20.5 ס"מ
באדיבות מוזיאון ישראל, ירושלים

Tal, parts of which are presented here for the first time. This exhibition is a great opportunity to present Maaravi's work and to discover this lost Bezalel student, one of the founders of Israeli folk music. The sketches, paintings and compositions displayed in this exhibition touch different aspects of his world as a painter and a composer, as a pioneer, as a family man and as one of the first arts and music teachers in Tel-Aviv. The work of David Maaravi reflects the place, the ideology and the zeitgeist of the pre-Israel era at the beginning of the 20th century, and its documentary quality adds an important dimension to the history of Israeli Art.

Nahum Gutman Adds: "And one with curly hair, which appears from an open shirt, immigrated from Russia. He was working ceaselessly in a dark corner of the studio - suddenly shouting as if pricked by a needle. It would happen when misplaced a color. He was a great painter and if it weren't for his untimely death, he would have become, probably, one of the greatest Jewish painters of the Parisian school."³

Untitled, date unknown
Graphite on paper, 17x25 cm
Courtesy of the artist's daughter

ללא כותרת, תאריך לא ידוע
גרפיט על נייר, 17x25 ס"מ
באדיבות בת האמן

ללא כותרת, 1915 בקירוב
גרפיט על נייר, 12.5X20.5 ס"מ
באדיבות מוזיאון ישראל
ירושלים

Untitled, date unknown
Graphite on paper
12.5X20.5 cm
Courtesy of the Israel
Museum, Jerusalem

Notes:

1. **Between Sand Dunes and Skies of Blue**, Nahum Gutman & Ehud Ben Ezer, 1980, p.125.
2. **Bezalel 1906-1929**, Nurit Shilo (Ed.) The Israel Museum, Jerusalem, 1982, p.89.
3. **Between Sand Dunes and Skies of Blue**, Nahum Gutman & Ehud Ben Ezer, 1980, p.124.

was during this period that the students of Bezalel were sent to work in villages in the Sharon, Judea, and the Galilee to provide for themselves. Young painters - Menahem Shemi, Nahum Gutman, Hayim Navon, Mita Halperin and David Maaravi among them - went to Rehovot to work in Orchards and Vineyards... During that period the recruitments also reached new highs... ”²

ללא כותרת, תאריך לא ידוע, גרפיט
וצבע מים על נייר, 12x19 ס"מ
באדיבות מוזיאון ישראל, ירושלים
Untitled, date unknown
Watercolor and graphite on
paper, 19x12 cm, courtesy of
the Israel Museum, Jerusalem

Around 1920, Maaravi settled in Tel-Aviv. It was during this time that alongside fine arts, he felt compelled to practice music. He learned to play the concertina and the piano, and studied composition with the composer Yoel Engel. He conducted many choirs, and arranged for choir his own music as well as the music of other composers. For 25 years Maaravi worked as a school teacher for music and fine arts. This career dictated his creative work; it was within this framework that he composed more than 80 children's songs, some of which became classics, among them are: 'shira Hanoar' (Sing Our Youth the Song of our future), 'Gina Li' (I have a Garden), 'Kashtenu Al Shichmenu' (our bows across our shoulders), and more. Eight of the songs that he composed were published in Levin Kipnis' book 'Mahrozet'. Alongside these, he also composed operettas for children, and wrote and published solfège booklets as well as concertina sheet music books and more.

His notable reputation was mainly due to his music career, which was the focus of his work. In 1945 Maaravi died unexpectedly, at the age of 49.

Not much is left of Maaravi's artistic endeavor: three sculptures in the Bezalel archives, a collection of sketches in the Israel Museum, and the estate held by his daughter, Behira

appeared to be bound by hand. In the sketchbooks are mostly graphite and pencil sketches, as well as sketches enhanced by watercolor and ink. The sketches appear on both sides of the pages and use the page's tiny dimensions to their full extent. Among the pages we can glimpse the landscapes of Ahuzat-Bait, or early 20th Tel-Aviv, in illustrations of the emerging city: its small tile-roofed houses, with chickens roaming their back yards; a few trees and a single power pole: a group of bathers sunbathing on the beach; merchants in the Jaffa Port, and other scenes from every day life. Also depicted in the sketches are characters typical of the Bezalelian paintings of that period, such as: Yamanites with Payot (side curls); a group of Eastern Jews clad in holy garments dancing with the Torah in the synagogue during Simchat Torah; Fez wearing Turks on their donkeys; and other characters from the beginning of the twentieth century, as well as caricatures of figures with big noses and grotesque visages, and illustrations of mass comic scenes. But above all, it is clear that Maaravi's main subject of interest was the documentation of realist, figurative portraits: self-portraits, portraits of family members and acquaintances, particularly portraits of children and youth, which he adored. His love for the youth and his interest in them was manifested in the many portraits that he sketched as well as in his choice to mainly compose children's songs.

II

I, II - **Untitled**, date unknown
Graphite on paper, 17x25 cm
Courtesy of the artist's daughter

I

I, II - **ללא כותרת**, תאריך לא ידוע
גרפיט על נייר, 17x25 ס"מ
באדיבות בת האמן

So who is David Maaravi? He was Born in Russia, in 1896. His Father, who was a Hebrew teacher, had taught him the language. As a teenager, Maaravi decided to immigrate to Israel by himself. Once in Israel, he was accepted as a student at Bezalel School of Arts and Crafts, where he studied painting and sculpture with Prof. Boris Schatz, under conditions of great poverty. In 1916 he was sent, along with other Bezalel students, to work in agriculture and as a guard throughout the country, as Described by Nurit Shiloh Cohen: "It

Where are the Paintings of Maaravi-Marovne?

Sing Our Youth

David Maaravi - Nahum Gutman's long forgotten friend from 'Bezalel'

Nurit Tal-Tenne

"Everyday all these individuals, dubbed "Bezalelians" sat on boxes, painting. One would meet them on the mountains, in the valleys, in the alleys. All were self-searching, looking for their connection to the land. They shared a common ground of shapes, light and colors. They walked the land, the cities, the villages, yet they were misunderstood - to the extent that the 'Bezalel' institution, which still operates today, never bothered to keep any trace of these "Bezalelians", not even a small collection of paintings. Where are the paintings of Yossef Levin? And where are the pictures of Maaravi-Marovne RIP, known as Don Pedro? And the sculptures of Binyamin Uriel?" Nahum Gutman asks in his book: 'Between Sand Dunes and Sky of Blue'.

I found the paintings and sketches of David Maaravi-Marovne (1896-1945) in the attic of his daughter, Behira Tal. Real treasures can be discovered not only with the help of maps, sometimes it is sheer coincidence that unveils them. While visiting Tal, I noticed on the living room walls of her humble-yet-meticulous home impressive works: portraits, graphit sketches on paper, some with watercolors highlights - the delicate sketches of a true artist.

One Saturday, during one of our visits, Tal produced from the attic a paper treasure - the estate of her father, the well known composer and music teacher of Pre-Israel Tel-Aviv, David Maaravi.

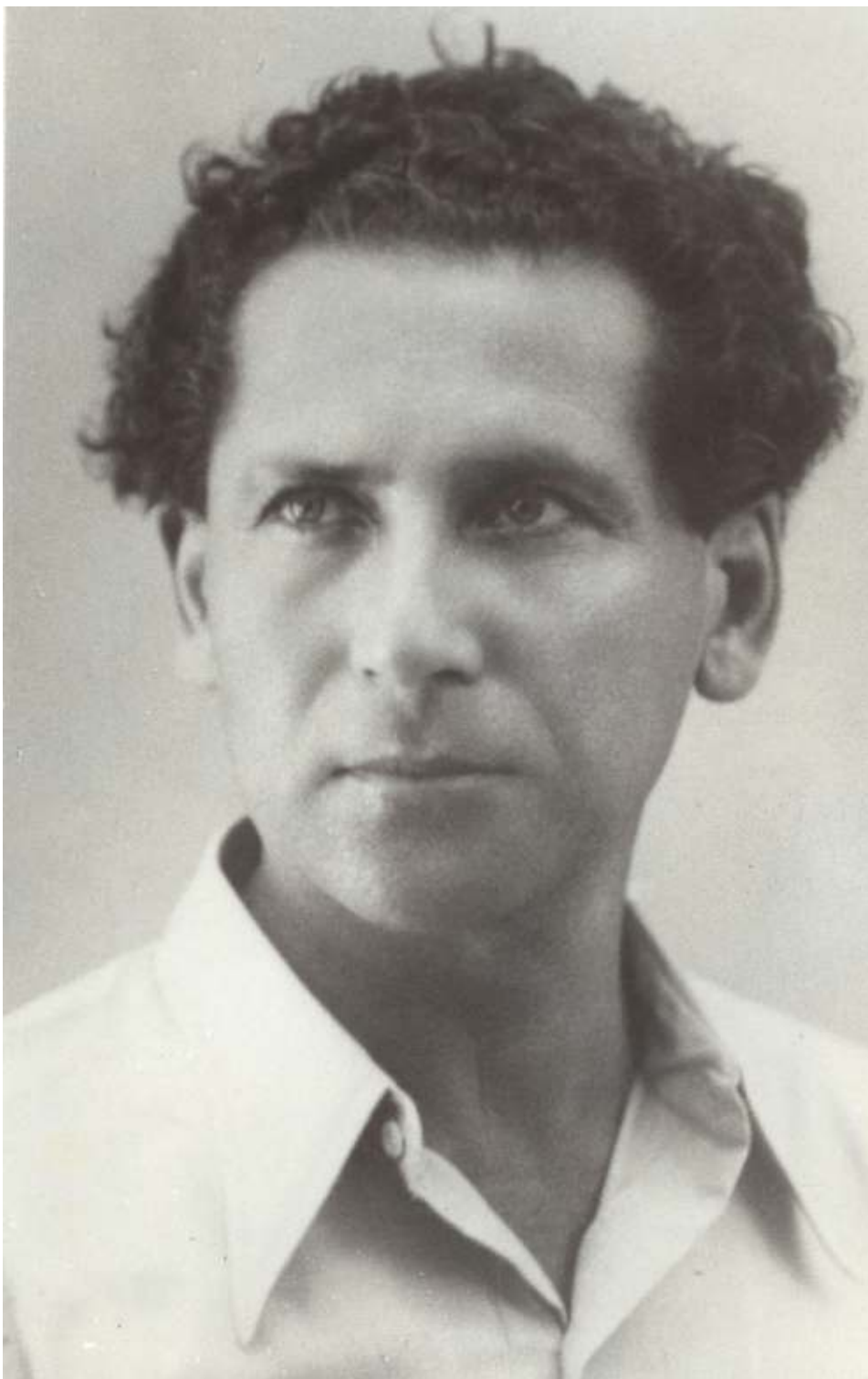
Revealed before me were a few oil painting on small canvases, classic still life compositions in oil and watercolor, as well as old, yellowed little sketchbooks that

ללא כותרת, תאריך לא ידוע
גרפיט על נייר, 16x24 ס"מ
באדיבות מוזיאון ישראל, ירושלים

Untitled, date unknown
Graphite on paper, 16x24 cm
Courtesy of the Israel
Museum, Jerusalem

Photographer unknown
David Maaravi, 1940s, Photograph

צלם לא ידוע, **דוד מערבי**
שנות ה-40, צילום

Sing Our Youth

David Maaravi - Nahum Gutman's
long forgotten friend from 'Bezalel'

Nahum Gutman Museum of Art
2014-2015

Nahum Gutman Museum of Art
Director and Chief Curator: Monica Lavi

Sing Our Youth
David Maaravi - Nahum Gutman's long forgotten friend from 'Bezalel'

Catalogue

Editor: Nurit Tal-Tenne

Catalogue Design: Erela Koren - Shakuf Studio

Editing: Noa Shuval

Translation: Noa Shuval, Yohai Goell

Notation: Itamar Argov, Zemereshet

Photographs: Ran Erde, Moshe Friedman, Yaakov Ben-Dov, The Israel Museum, Jerusalem, by: Ofrit Rosenberg Ben-Menachem, Sara Kopelman-Stavisky

Printing: Millennium-Ayalon, Haifa

Exhibition

December 2014 - April 2015

Curator: Nurit Tal-Tenne

Design and production: Moshe Esh, Timna Binimov Esh

Photographs and archival materials courtesy of:

The Central Zionist Archives collection

The Israeli Music Archives, Tel-Aviv University, Faculty of Arts, The Buchmann Mehat School of Music

Gabriel Talphir Archive, Information Center for Israeli Art, The Israel Museum, Jerusalem

Levinsky College of Education - The Music Library

Thanks:

Eliyahu Hacohen, Meydad Eliyahu, Ora Simchi, Oshrit Hanoch

Shmuel Bass, Ziona kipnis, Acum

Dr. Yohanan Ron, Manager of the Israeli Music Archives, Tel-Aviv University, Faculty of Arts, The Buchmann Mehat School of Music

Zemereshet - Rescue of Early Hebrew Songs

Ronit Sorek, Curator of Prints and drawings, The Israel Museum, Jerusalem

On the cover: David Maaravi, Untitled, date unknown, 17x25 cm, graphite and watercolor on paper, courtesy of the artist's daughter. (Photograph: Ran Erde)

© All rights Reserved to Behira Tal, Nurit Tal-Tenne, and the Nahum Gutman Museum of Art, 2014

All the works presented in this catalogue are by David Maaravi, unless stated otherwise. As part of the research, much effort was focused on dating David Maaravi's works and compositions, with partial success. The dating of the works is approximated based on David Maaravi's biography. Any new information that may come to our attention will be added to future editions.

All sizes given in centimeters (height x width)

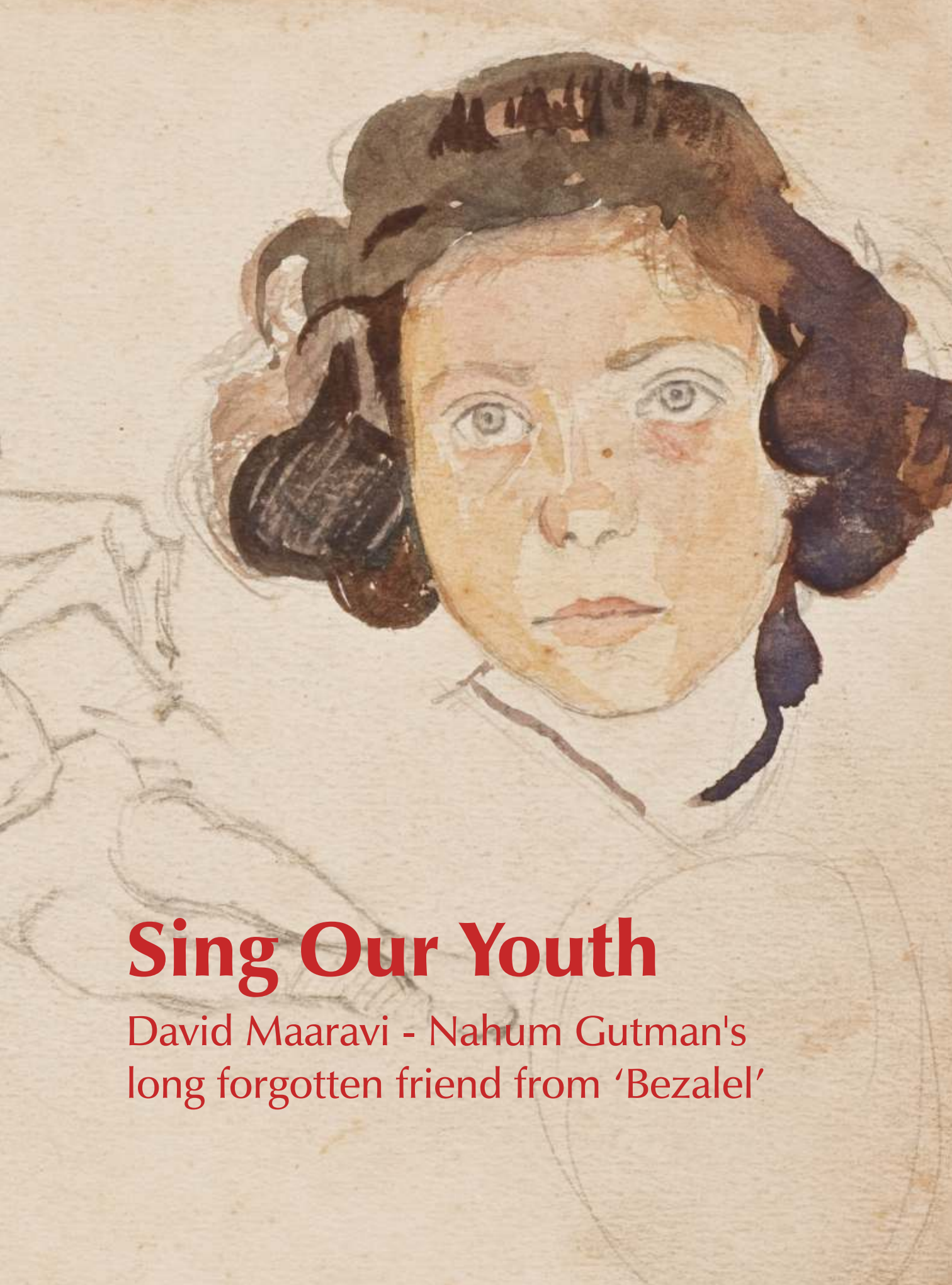
Sing Our Youth

David Maaravi - Nahum Gutman's
long forgotten friend from 'Bezalel'

Sing Our Youth

David Maaravi - Nahum Gutman's
long forgotten friend from 'Bezalel'